

akademski list

broj 69 * godina XXIII

PREKING

www.pressing-magazine.com

Intervju:

Roberto
Rekione

Marica

Suffering's the price

Društvo:

Radnički,
poslednja gradska priča

Kult ličnosti
i druge sličnosti

Žitelji
regiona tužnih

Film:

Godzila

The Grand
Budapest Hotel

Top je bio vreo

Montevideo,
vidimo se

Muzika:

Elbow

Coldplay

Blues brothers

Nišville

jazz festival 2014

ISSN 1451-1584

veseli četvrtak

DYLAN DOG

ZAGOR

SVA IZDANJA EDICIJE VESELI ČETVRTAK MOGU SE KUPITI U MALOPRODAJNIM OBJEKTIMA "Trafika":

• u Beogradu, Sarajevska 29 • u Beogradu, Bulevar despota Stefana 74 • u Beogradu, Bulevar despota Stefana 93 • u Beogradu, 27. marta 33 • u Beogradu, Bulevar kralja Aleksandra 199a • u Beogradu, Cara Dušana 29 • u Beogradu, na Banjici, Crnotravska 7-9 • u Beogradu, Kneza Višeslava 31 • u Beogradu, Dimitrija Tucovića 119 • u Beogradu, Zdravka Čelara 12 • u Beogradu, Branka Krsmanovića 5, lokal 2 • u Beogradu, Resavska 35 • u Beogradu, Južni bulevar 56 • u Zemunu, Aleksandra Dubčeka 2 • u Zemunu, Kosovska 1 • na Novom Beogradu, u 23. bloku, Milutina Milankovića 34 • na Novom Beogradu, u 45. bloku, Jurija Gagarina 231/III/lokal 118 • na Novom Beogradu, u bloku 70a, Omladinskih brigada 65, lokal 10 • na Novom Beogradu, u 44. bloku, Gandijeve 148a, lokal 32 • na Novom Beogradu, u 61. bloku, Dr. Ivana Ribara 91v • u Borči, Bratstva i jedinstva 28a • u Novom Sadu, Sutjeska 2 (Spens) • u Kraljevu, Omladinska 26 • u Šapcu, Masariškova 5 • u Kragujevcu, Kralja Petra Prvog 32, kao i u STRIPOTEKAMA DARKWOOD • u Beogradu, Lomina 5 • u Novom Sadu, Bulevar oslobođenja • u Nišu, Generala Milojka Lešjanina 1,

ILI NARUČITI PUTEM TELEFONA 011 27 10 488; 011 27 10 487 I PUTEV MEJLA: klubcitalaca@veselicetvrtak.com

AKADEMSKI LIST
PRESSING

Godina XXIII, broj 69 - jul, 2014.

Izdavač:
**STUDENSKI INFORMATIVNO –
IZDAVAČKI CENTAR NIŠ**

Glavni i odgovorni urednik:
Dejan N. Kostić

Tehnički urednik: **Dejan Stojiljković**
Dizajn broja: **Saša Mitrović**
Lektura: **Aleksandra Gojković**

Redakcija:
**Jugoslav Joković, Aleksandar
Blagojević, Dejan Dabić, Srđan Savić,
Dejan Vučetić, Ivana Božić Miljković,
Marko Stojanović, Ivana Antović,
Velibor Petković, Aleksandar Nikolić
Coa, Miloš Najdanović, Zlatibor
Stanković, Ivana I. Božić**

Saradnici u ovom broju:
**Đorđe Bajić, Zoran Janković, Alek-
sandar Radovanović, Željko
Obrenović, Vladimir Đorđević, Uroš
Petrović, Vladimir Tadić, Branislav
Dejanović**

Sekretar redakcije: **Radica Opačić**

Adresa: **Šumatovačka bb, 18000 Niš**

Telefon: **018/523418**
Fax: **018/523120**
E-mail: **siic.nis@gmail.com**

Internet prezentacija:
www.pressing-magazine.com

Žiro račun: **355-1027350-59**

List izlazi tromesečno

Štampa: **Color Speed – Niš**
Tiraž: **1000 primeraka**

Štampanje ovog broja pomoglo je
**Ministarstvo prosvete, nauke i
tehnološkog razvoja**

Projekat je sufinansiralo
**Ministarstvo kulture i informis-
anja Republike Srbije**

Umesto uvodnika

Poplava u Nišu 1948. godine

GLAVNI UREDNICI:
Aneta Radivojević, 1991-1996, (br. 1-12, 18-25)
Aleksandar Blagojević, 1994-1995, (br. 13-17)
Dobrivoje Ljujić, 1997-1999, (br. 26-31)
Jugoslav Joković, 1999-2003, (br. 32-43)
Dejan Stojiljković, 2003-2009, (br. 44-59)
Dejan N. Kostić od 2009. (br. 60-)

Tehnički urednik: **R.Z. Paya 1991-2001 (br. 1-36)**

Sadržaj

Društvo strane 6 - 17

Beograd, život i smrt provincije
piše: **Vladimir Đorđević**

Indeks bruto nacionalne sreće
Žitelji regiona tužnih
piše: **Ivana Božić Miljković**

Kult ličnosti i druge sličnosti
piše: **Velibor Petković**

Jezik na internetu
G2G, CYA!
piše: **Ivana I. Božić**

Radnički, poslednja gradska priča
piše: **Vladimir Đorđević**

Knjige strane 18-20

Miloš Petković - Rog slovenskih bogova
Tajne perunovih hroničara
piše: **Uroš Petrović**

Džilijen Flin
Oštrica (Sharp objects)
piše: **Željko Obrenović**

Glen Duncan
Poslednji vukodlak
piše: **Željko Obrenović**

Stiven King
Mr. Mercedes
piše: **Željko Obrenović**

Strip strane 21-25

Intervju s Robertom Rekjonijem
Quo vadis, dylan dog?
razgovarao: **Zlatibor Stanković**

Apsolutnih 100 (71)
Vestern na niški način
piše: **Marko Stojanović**

Film i TV strane 26-31

Multimedijski superheroji (35)

Dži Aj Džo (G. I. Joe)

Polu veka američkog heroja srpske krvi
piše: **Dejan Dabić**

Kritika:

Godzila

piše: **Đorđe Bajić**

X-men: Dani buduće prošlosti

piše: **Zoran Janković**

The Grand Budapest Hotel

piše: **Zoran Janković**

Top je bio vreo

piše: **Đorđe Bajić**

Montevideo, vidimo se

piše: **Dejan Dabić**

Muzika strane 32-39

Vek džez (15)

Nadimci džez muzičara

piše: **Aleksandar Radovanović**

Intervju:

Marica

razgovarao: **Aleksandar Nikolić Coa**

Intervju:

Vladimir Ilić - Suffering's the price

razgovarao: **Aleksandar Nikolić Coa**

Recenzije:

Coldplay

Ghost stories

piše: **Miloš Najdanović**

Elbow

The take off and

landing of everything

piše: **Miloš Najdanović**

The Blues Brothers

We're on the mission

from god to nisville

piše: **Ivana I. Božić**

Nišville Jazz Festival 2014

Od glavne struje,

preko fuzije do etna i nazad

Beograd, život i smrt provincije

Nedavno je, u filmu zvučnog naslova, neka glumica besno vikala na ljude u tramvaju pozivajući ih da se vrate odakle su došli i ostave joj Beograd. Možda nisam dobro shvatio, film još uvek nisam odgledao, ali se pomenuta protagonistkinja navodno pozivala na Duška Radovića. Sasvim opravdano, većih Beograđana od Duška Radovića i Mome Kapora, teško da bi našla među piscima. Ono što je nekome, ko se brinu o parolama koje ona uzvikuje u prikazanom filmskom isečku promaklo, jeste činjenica da je spomenuti Radović, baš kao i Kapor, svoj put do velikog Beograđanina prolazio putem onih anatemisanih nesrećnika iz tramvaja, nikako putem „gnevne pravednice“. Iako je već samim prikazanim insertom film izazvao dosta polemike, u kojoj je učestvovala i sama autorka, o njemu se može i mora govoriti tek nakon prikazivanja. Voleo bih da je u pitanju veliki film. Najviše zbog njegovog naziva „Beograd, život ili smrt“. Čudno je na koje je sve načine, milionima ljudi, Beograd bio i ostao izbor između života i smrti.

Magnetska privlačnost Beograda leži u ogromnom urbanom potencijalu glavnog grada Srbije. Urbani potencijal gradova, ono je što ljude u njima zadržava ili udaljava, privlači ili odbacuje. Gradski potencijal proporcionalno raste sa brojem društvenih institucija svih profila. Tamo gde su centri političke i ekonomske moći, tamo je državna elitna umetnost. Tamo gde ima elitne umetnosti, razvije se nezavisne scene. Slično je ili gotovo isto i sa drugim životnim sferama. Centralizovanje društveno-političkog života u Srbiji nakon Drugog svetskog rata dovelo je do jasne podvojenosti u pogledu kvaliteta života i sadržaja životnih perspektiva Beograda i njegovih stanovnika sa jedne, i ostalih srpskih gradova sa druge strane. Jednako nezainteresovane za emancipaciju takozvane unutrašnjosti,

bile su vlasti Titove Jugoslavije, Miloševićeve i postpetooktobarske Srbije. Vlast, zaokupljena jedino sopstvenim očuvanjem, decenijama je stvarala privilegovane elite, koje su opet, zarad zadovoljenja sopstvenih potreba, stvarale najbolju selekciju umetnika, sportista, naučnih radnika, političara. Razvoj provincije podrazumevao je odbranu zemlje, industrijsku proizvodnju i poljoprivredu. Kulturna politika se tu razvijala na amaterizmu, a univerzitetske i naučne delatnosti bile su svedene na realne potrebe privrednog okruženja. Razvoj koji je centralna vlast sprovodila u provinciji jednako je bio nepovoljan po emanci-

paciju provincijskih gradova kroz čitav period od završetka Drugog svetskog rata do danas, i njegova jedina motivacija bilo je obezbeđenje socijalnog mira i očuvanje političke moći.

U novije vreme tehnokratska elita, suočena sa izazovima prenaseljenosti Beograda i njegove nefunkcionalnosti, prepoznaje neophodnost spuštanja društvene dinamike na niže nivoe, procesom takozvane decentralizacije. Nezainteresovana da prepozna osnovne elemente društvenih kretanja u Srbiji, kao i stvarne potrebe provincije, ova elita svoje aktivnosti usmerava ka oživljavanju privrede i tržišta, proklamujući novac kao dominantnu vrednost društva. Na taj način, osiromašena radnička klasa, motivisana isključivo materijalnom sigurnošću, postaje apologeta tiranije kapitala.

Sužene perspektive, često svedene na rad u lokalnoj fabrici, bez većih mogućnosti za intelektualnu i duhovnu nadgradnju, motivišući su faktor mladih za odlazak iz provincijskih gradova put Beograda. Sa ili bez velikih ambicija, u gradu koji istovremeno očarava i plaši, za sve njih Beograd jeste izbor života i smrti.

Žitelji regiona tužnih

«Indeks bruto nacionalne sreće»

Gledala sam onomad „Eurosong“. Nije mi, kao većini, privukao pažnju austrijski travestit sa lošom pesmom. Videvši njega/nju, setila sam se detinjstva, odlazaka u cirkus kod „Željinog“ stadiona i činjenice da je bradata žena bila nešto što se moglo videti samo u cirkusu. Danas, to nešto dominira evropskom muzičkom scenom, skuplja kajmak od dvanaest poena koje čakom i kapom dele prijateljske države Zapadne Evrope i usput premire na sceni u stilu „il' pobjeda, il' 'ladan Dunav, pa vi vidite“. To je samo još jedan u nizu dokaza da je svet postao jedan veliki cirkus. Ali, kao što rekoh, moju pažnju je za vreme „Eurosonga“ privuklo nešto drugo, a to je opaska komentatora da je Danska, inače zemlja domaćin ove muzičke šarade, prema „World Happiness Report“-u, 2013. godine, proglašena za najsrećniju zemlju sveta. Mojoj urođenoj radoznalosti to je bilo dovoljno da odreaguje pitanjem: A Srbija? Čekaj, pa mi, za razliku od njih možemo slobodno da pečemo šljivovicu. Čak se i predsednik lično time bavi. Mi možemo za Prvi maj da okrenemo ražanj i raspalimo skaru gde god poželjimo, a Danci bi za takav slobodan izbor bili kažnjeni. Mi možemo da, nakon prvomajske fešte bacamo đubre po prirodi koliko nam volja, oni ne mogu. Kod nas kućici slobodno vrše nuždu tamo gde se deca igraju, a kod njih za to postoji čitava procedura i visoke kazne ko istu ne ispoštuje. Kod nas se na svakom čošku čuje „Ma, opušteno“, a kod njih... nisam sigurna. Pa zašto su onda oni srećniji od nas?

Osećaj sreće je individualna stvar. Nekome je za sreću dovoljan sunčan dan, a nekome je malo i sedmica na lotou. Lično mislim da je pojam sreće fluidna kategorija koju nije moguće pričvrstiti na okvire globalnog sveta, pa meriti ko koliko odskače, ali, eto, neko se u Ujedinjenim nacijama dosetio, u trenucima dokolice (pošto su obezbedili svetski mir, smanjili siromaštvo i iskorenili glad u Africi), da osmisli kantar kojim bi mogli da merimo koja je nacija koliko srećna. Indeks nacionalne sreće (GNH) se sastoji od devet osnovnih kategorija koje se analiziraju na nacionalnom nivou: psihološko blagostanje, zdravlje, obrazovanje, kultura, pouzdana vlada, vitalnost zajednice, ekološka raznolikost, životni standard i korišćenje slobodnog vremena. U okviru njih se nalaze indikatori i subindikatori koji nisu ništa drugo do psihotestovi koje popunjavaju ispitanici (odabrani po metodu slučajnog uzorka), i onda se ti rezultati sabiraju i pravi se nekakva rang-lista. Istom je za 2013. godinu obuhvaćeno 156 zemalja. Činjenica da živim u Srbiji koja je obuhvaćena analizom, a da mi niko nije dao nikakav upitnik kojim bih iskazala svoje mišljenje, niti je takav upitnik dat bilo kome od ljudi koje znam, stavlja veliki znak pitanja na rezultate i rang listu UN-a i

oni, meni lično, služe za zabavu. U vezi sa tim, mislim da ovako kreiran indeks (ako već na neko istraživanje treba potrošiti pare) treba da nosi naziv „Indeks nacionalnog zadovoljstva“, jer je sreća stvar pojedinca. Ali, hajde ipak da pretresemo ovih devet kategorija, da se dodatno zabavimo i vidimo da li možda ipak imamo razloga za sreću i/ili zadovoljstvo, a da toga nismo svesni.

Psihološko blagostanje

Podaci relevantnih zdravstvenih institucija govore da je broj mentalno obolelih lica u Srbiji 2013. godine dostigao cifru od 400.000. To su oni sa dijagnozom. A koliko ih je bez dijagnoze? Nisu ljudi krivi, niko nije zaštićen od pritisaka koje doživljavamo svaki dan i sa svih strana. Neko je jači, pa se odupre, neko jednostavno nema ili ne može da nađe u sebi odbrambeni mehanizam, pa dođe do kratkog spoja. Do kraja '80-ih godina prošlog veka, živeli smo u relativno sigurnoj zoni, gde se čin zaposlenja i penzionisanja odvijao u istom preduzeću, gde je postojala nekakva socijalna sigurnost i gde je svako imao šansu i materijalnu mogućnost da stvori i ostavi nešto iza sebe. Prinudni i nagli izlazak iz te sigurne zone morao je imati svoje posledice, a one su se najčešće manifestovale upravo kroz narušavanje mentalne ravnoteže. Promene

koje i danas atakuju na psihičko zdravlje običnog čoveka su toliko česte i nekada je pravi izazov pratiti ih, a još veći izazov prilagoditi se. U ime prilagođavanja promenama, u Srbiji se godišnje proda 30 miliona kutija „bensedina“. Evo, nakon ovih poplava, koje su se mogle sprečiti, da ovde neko vodi računa o preventivi, broj žrtava preživljenih stihija i psihoza biće još veći. To što svake vesti, već nedeljama unazad, počinju rečenicom „Katastrofalne poplave koje su zadesile...“ ubija u pojam i one koji poplave nisu direktno preživeli. Gledam one reportaže iz prihvatnih centara i primećujem koliko deca (bar većina njih) imaju spontane i zdrave mehanizme prilagođavanja. U kom momentu se kasnije te čvrste karike olabave? Da li ih olabavi društvo ili odsustvo porodice u životu mladog čoveka ili nešto treće, pitanja su na koja ja nemam odgovor. Ali imam dovoljno i godina i iskustva da mogu da napravim neku paralelu. U vreme kada je moja generacija išla u osnovnu školu (a bilo je to pre 25-30 godina), školski psiholog je služio da kod njega idu problematični učenici. Ne oni nemirni, nego oni koji mnogo beže sa časova, koji drugoj deci seku garderobu ili ispoljavaju neki vid ničim izazvanog nasilja. Danas se trči kod psihologa za svaku sitnicu. A razlozi su banalni, ovo su neki koje znam iz sopstvenog okruženja: dvogodišnje dete mokri u krevet, dečak je dobio sestru pa je ljubomoran, „ništa ne sluša što mu se kaže“, „neće da uči“ i slične nebuloze koje su naši roditelji (dabome, primitivni sa tehnološkog aspekta vremena sadašnjeg), uspešno i bez ičije pomoći rešavali. Danas je psihološka ordinacija mesto gde se traži podrška slabom roditeljskom autoritetu, gde se u 90% slučajeva otkriva da „problem“ koji dete ima potiče od neslaganja roditelja i gde uglavnom ne mogu da se nadomeste oni mehanizmi koji jačaju psihološki imuni sistem, a koji se mogu naći isključivo u zdravoj i funkcionalnoj porodici. Uglavnom, niko koga znam nije rešio problem skupo plaćenim seansama kod psihologa, a maturanti bukvalno opsedaju fakultete na kojima se izučava psihologija ili, još bolje, psihoterapija. Ti mladi ljudi su često, u iskazivanju svojih stavova, inferiorni prema prošlosti, pasivni prema sadašnjosti, a negativni prema budućnosti. Nisu oni krivi, vreme u kome žive ih je oblikovalo. A u psihologiji oni ne vide zanat gde će naučiti da slušaju izgovoreno, a čuju neizgovorene misli i osećanja, već vide šansu da lako zarade jer duševni mir je danas izuzetno skup.

Zdravlje

Po mišljenju mnogih, dobro zdravlje je prvi preduslov za srećan i ispunjen život. Unapređeni pristup definisanju zdravlja, pored

osnovne definicije da je „zdravlje odsustvo bolesti“, uključuje još i filozofsku, psihološku, socijalnu i ekonomsku dimenziju. Površna analiza svih pomenutih dimenzija dovodi do zaključka da se u Srbiji relativno mali broj ljudi može pohvaliti dobrim zdravljem. Ipak, mi smo kroz istoriju naučili da budemo skromni, pa nam je za ocenu sopstvenog zdravstvenog stanja često dovoljna samo bazična definicija da budemo srećni i zadovoljni. Međutim, kada se nađemo u situaciji da nam lekarska pomoć zatreba, po važnosti ispliva na površinu i ona socijalna dimenzija definicije zdravlja, u narodu poznatija kao veza. Veza je potrebna svuda: za ultrazvučni pregled za koji se čeka po dva meseca, za pregled magnetnom rezonancom za koji se čeka sedam-osam meseci, za pregled mamografom koji u Kliničkom centru u Nišu nije radio skoro cele prošle godine, a opslužuje pacijentkinje iz čitave jugoistočne Srbije, za operacije kukova gde se liste čekanja mere godinama i sl. E, ovde je bitan socijalni momenat, u smislu da veza koja skraćuje čekanje nekada može spasiti život. Ukoliko takve veze nema ili zakaže, ispliva na površinu ekonomski momenat, jer se većina ovih usluga može dobiti u privatnim ordinacijama za velike pare. Novac je potreban i u državnim zdravstvenim ustanovama. Svako ko je bio na lekarskom pregledu zna da se za osnovni pregled plaća parti cipacija od 50 dinara, bez obzira što svakog meseca svako od nas izdvaja od plate doprinose za zdravstvo. Dakle, da rezimiramo: da bi bili zdravi, važno je da ne budemo bolesni, da umemo da levitiramo iznad svakodnevnih problema, da budemo psihički stabilni i pozitivno gledamo na svet oko sebe, da među lekarima imamo prijatelje i da imamo para za redovne preventivne kontrole koje ćemo obavljati kod privatnika. I naravno, da imamo dobrog ministra zdravlja, koji će za početak napraviti procenu stanja u svom resoru, proceniti prioritete u kojima treba hitno intervenisati (što bi se njegovim slengom reklo – napraviti trijažu) i osvestiti se da mu godišnje 650 kolega ode u Nemačku! Ako po ovom poslednjem pitanju pod hitno nešto ne uradi, u Srbiji će uskoro lekari biti deficitarni na tržištu rada. Ukoliko se ovakav trend nastavi, naš indeks sreće će opadati. Drugim rečima, boleština će biti, a neće imati ko da ih leči. Eto dokle su nas doveli dosadašnji kreatori naše nacionalne sreće. Isti oni koji su se operisali po inostranstvu, direktno nam tim činom poručujući šta misle o ovdašnjim uslovima i svojim kolegama.

Obrazovanje

Postoje zemlje čiji stanovnici nivo sreće vezuju za nivo obrazovanja, pa smatraju da će, što više pažnje posvete svom obrazovanju, biti

srećniji. Kod nas, izgleda, još važi ona izreka „što manje znaš, manje patiš“, bar sudeći po ovoj lakrdiji koja je napravljena od domaćeg obrazovnog sistema. Danas na tržištu rada imamo deficitarna zanimanja: vodoinstalateri, autoelektričari, elektrotehničari, zavarivači, rukovaoci mašinama i sl. Niko nije lud da se time bavi kada je svima pružena mogućnost da imaju diplomu menadžmenta i srodnih disciplina, ma šta to značilo. Obrazovanje je danas trend, a ne potreba koju pojedinac samostalno i svesno želi da realizuje. Mogućnost da se neprolaženje na prijemnom ispitu državnog fakulteta kompenzuje momentalnom uplatom školarine na nekom od brojnih privatnih fakulteta, stvorila je iluziju kod mladih ljudi da svi mogu da diplomiraju i ne žele ništa manje od toga. U Srbiji danas postoji 97 državnih fakulteta, dok broj privatnih visokoškolskih ustanova nije utvrđen. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, tokom 2007. godine je, na nivou cele Srbije, izdato 8.000 fakultetskih diploma, a pet godina kasnije 31.460. Kvantni skok! Čekajući posao ili bolju poziciju u firmi, mnogi diplomirani studenti se okreću pisanju master radova. Propozicije su one koje su nekada važile za pisanje seminarskih: do 50 strana proreda 1,5. O izabranim temama i naučnoj vrednosti napisanog ne vredi diskutovati. Posebno je tužno što ti mladi ljudi, sa diplomom osnovnih studija, izvor referentnih informacija nalaze na sajtu „Wikipedia“ i vođeni čistom lenjošću da istražuju druge izvore, čvrsto veruju u sve što tamo piše. Doktorske disertacije su posebna priča. Nepodnošljiva lakoća sticanja zvanja doktora nauka je atak na sve one iza čijih istraživanja stoje godine mukotrpnog rada. Danas se doktorske studije upisuju i studiraju usput, bez ikakve ozbiljne posvećenosti doktoranada, a često i mentora. Evo podataka: Beogradski univerzitet je 2007. godine na doktorske studije upisao ukupno 405 studenata. Pet godina kasnije broj ambicioznih u tom smislu se povećao na 2.967, dakle 7,3 puta. Broj odbranih doktorata na istom univerzitetu 2007. godine iznosio je 206, a 2012. godine 561, dakle, skoro tri puta više. Neki su toliko sposobni da doktoriraju za godinu-dve i te disertacije detaljno treba pretresti. U administrativnoj proceduri koja prođe od završetka rada od odbrane, doktorat se analizira na veću matične katedre, pa na veću fakulteta i veću Univerziteta, pa se 30 dana stavlja na uvid javnosti, pa tek posle toga se zakazuje odbrana. Poslednjih godina to sito je sve ređe, odnosno prolazi sve i svašta. Ko su ti instant-doktorandi? Obično su na nekim pozicijama u javnim preduzećima, ili privatnici pred penzijom ili penzioneri kojima je služba omogućila da sa 50 godina odu u penziju, pa imaju

višak slobodnog vremena. Ambicije za sticanjem zvanja i aktiviranjem za katedrom podgrejane su masovnim otvaranjem privatnih visokoškolskih ustanova, koje, da bi akreditovalе svoje studentske programe i samu ustanovu, imaju potrebu za doktorima nauka. Oni koji već negde imaju siguran posao, na ovakvim fakultetima vide sjajnu priliku za tezgu i dodatnu zaradu jer su honorari visoki. To da li su oni „šlifovani“ za taj posao, da li imaju „p“ od pedagoškog pristupa, to niko ne proverava. I šta se onda dešava? Sa jednog posla dolaze na drugi, često umorni i nesprenni da ispredaju gradivo onako kako treba. Mnogi od njih ne umeju da predaju transparentno, niti znaju šta to znači. Prepisujući prave neke udžbenike džepnog formata, sadržaja da te bog sačuva. Svesni svega toga, oni nisu zahtevni prema studentima, dele prelazne ocene jer je to pouzdano oružje u borbi protiv zameranja ovoj osetljivoj društvenoj grupi. Međutim, većina studenata to ne voli! Posle prvog naleta oduševljenja „profesorom“, obično sledi otrežnjenje u kome prepoznaju fušeraj, a nakon toga sledi razočarenje. Prosveta je posao koji zahteva 300% mentalnog i fizičkog angažovanja. Živela sam pored uvaženog prosvetnog radnika i odličnog pedagoga i učila od njega. I danas, kada sam i ja prosvetni radnik, ne ustručavam se da od njega potražim savet. Iako su se vremena drastično promenila, a školski sistem okrenuo naopako, ipak postoje neke univerzalne stvari, koje se tiču stručnosti, informisanosti, spremnosti i odnosa prema studentima.

Da se u obrazovnom sistemu Srbije još dugo neće ništa promeniti postalo mi je definitivno jasno kada sam nedavno gledala „Utisak nedelje“ gde je jedna pametna devojka, između ostalog, pitala ministra prosvete: „Zašto se tokom školovanja od nas traži da učimo napamet, da učimo za ocenu stvari koje ćemo tako naučene brzo zaboraviti, a onda se na primer, na PISA testu od nas traži da se odjednom prebacimo na režim logičkog razmišljanja?“ Ministar je raširio ruke (kao ona gusenica iz „Alise u zemlji čuda“) i odgovorio filozofski, tako da ni njemu samom nije bilo jasno šta želi da kaže. Uvažena profesorka Srbijanka Turajlić ga je otvoreno pitala „Da li možete da sutra donesete odluku kojom bi se zabranilo partijsko kadriranje na državnim univerzitetima?“ Ministarovo „Ne“ bilo je uvijeno, smotano u filozofsku tortilju koju ne bi mogli da zagrizemo, a kamo li progutamo. Prava je šteta što su ovog čoveka odvojili od fizike i smestili negde gde se on očigledno ne snalazi. Da iole razume stanje u kome se nalazi obrazovni sistem u Srbiji, prvog radnog dana bi doneo odluku da će svaki učenik koji digne ruku na profesora izgubiti pravo na školovanje. Prvo to, pa

onda bi ispitao kako je profesor jednog privatnog fakulteta mogao da za godinu dana mentorstvom podrži devet doktorata, iako prema Pravilniku o doktorskim studijama može deset puta biti mentor u toku čitave karijere, pa redom, ima tu za sređivanje kao posle poplave. A sređivanje bi, da podsetimo, doprinelo boljem rejtingu Srbije pri merenju indeksa bruto nacionalne sreće.

Kultura

Slažem se da je duhovna hrana veoma važan element na lestvici sreće određene nacije. Imajući u vidu zastupljenost pojedinih kulturno-zabavnih sadržaja, možemo slobodno reći da 80% Srbije duhovno gladije. Urbani duh Beograda se odlično hrani, Novi Sad je tu negde, Niš i Kragujevac jedu ponekad na kašičicu, Zaječar jede onda kad je „Gitarijada“, a ostatak Srbije – nikako. Kao da tamo ne žive ljudi koji poštuju i vole muziku, pozorište i film. Na primer, Niš nema dobar prostor koji bi mogao da podrži veću baletsku predstavu, izvođenje opere, predstavu za decu „Disney on ice“ ili veliki cirkus „Le Soleil“. Da budemo iskreni, ne postoji ni platežno sposobna tražnja koja bi apsorbovala ovakve sadržaje. Po duhovnu hranu ove vrste ide se u Beograd, naravno, ko ima para i interesovanja. Ima pokušaja da se u Nišu po nešto organizuje, ali veoma mali broj njih stvarno uspe. Jedan od uspešnih poduhvata je „Nišvil džez festival“ koji je postao naš brend i koji iz godine u godinu odoleva hirovitom ponašanjem Ministarstva kulture vezanom za materijalnu podršku. Po ugledu na novosadski EXIT, Nišvil treba da živi čitave godine i da kroz organizaciju raznih dešavanja radi na samopromociji i podseća da je avgust, obogaćen zvucima džez, najbolji na niškoj tvrđavi. Prošla godina je bila bogata kulturnim sadržajima, ali samo zato što smo obeležavali 1700 godina Milanskog edikta, pa smo imali povod. Bilo je nesvakidašnje lepo i grandiozno i sa te kulturne strane grad je bio maksimalno ispunjen. Uz to, ekonomski efekti od svega toga su mogli biti daleko veći, ali to je već neka druga priča. Čim je splasnula euforija, i kulturna scena je osiromašila. U niškom Narodnom pozorištu se još i može probrati neka predstava gostujućeg ansambla nekog beogradskog pozorišta, ali ono što se preko puta, u Domu Vojske, nudi (i traži) slika je ovdašnjeg mentaliteta i kvaliteta duhovne hrane na koju ljudi pristaju. Predstave poput „Pevaj brate“, „Stane Piroćanac“, „Maca mahalac“, „One stvari“, „Sokin zet i Bosina snaja“, da ne nabrajam više i ovo je previše, primeri su vrlo nekvilitetne duhovne hrane, ali kao što svaka roba ima kupca, ima i ova. Doduše, u planu je i opera „Čarobni napitak“, ali skraćena verzija. Pitam se da li je

dobrovoljno raskomadana ili će se to spontano desiti kao prošle godine na baletu kada su se organizatori izblamirali (ako uopšte znaju za blam) kada je na pola baleta „Labudovo jezero“, u izvođenju Mile Dragičević i Konstantina Kostjukova, muzika jednostavno prestala i svetla se upalila? Da ne pričam o daskama koje škripe na sceni Doma Vojske, senkama ljudi iza scene koje su gotovo sve vreme bile u prvom planu i foteljama sa pocepanim skajem iz kojih vire sunderi. Grad Niš. Još nas samo bioskopi vade i oni Bolivijci što sviraju u Pobedinjoj. Ako nam je za utehu (a ne bi trebalo da bude), gora situacija je u Leskovcu, Beloj Palanci, Pirotu, Boru, Užicu, Vranju, oni tek ni „d“ nemaju od duhovne hrane i ako je ovaj indeks sreće srozan, to je zbog njih.

Pouzdana vlada

Moj lični doživljaj ovog parametra bruto nacionalne sreće može se smestiti u nekoliko rečenica. Za mene je pouzdan onaj na koga mogu da se oslonim i kome mogu da verujem. Onaj ko prepoznaje problem i spreman je da rešava, a ne da beži od njega. Onaj ko vodi računa o prevenciji u smislu da ima informaciju da svake godine od poplava u Srbiji strada neki grad ili manje područje, pa da preduzme na vreme mere zaštite kakve postoje u Austriji, Nemačkoj, Golupcu ili Novom Sadu. Onaj ko radi ono za šta je stručan, zna gde mu je mesto i zna koordinate svog delovanja u okviru njega. Onaj ko ne preti penzionerima da će im ionako mali prihodi biti još manji. Onaj ko se ne zadužuje. Ili ako to čini, da ne vređa moju inteligenciju sintagmom „povoljan kredit“ jer u mom sistemu razumevanja ekonomije to zvuči kao „šarena laža“. Pouzdan je onaj ko ume da donese čvrstu odluku da rok za završetak parničnih postupaka mora biti godinu dana i ni dan duže. Pouzdan je onaj ko zna da čuva zdravlje svoje nacije. I onaj ko ume da tu

naciju kvalitetno obrazuje. Verujem onome ko zna da oslušne žilu kucavicu naše ekonomije i da dovede investitore, a da im ne da ni kintu iz budžeta. I onome ko zna šta je regionalni razvoj i kome nije prioritet „Beograd na vodi“. Posle svega, verujem samo svom narodu. I to ne svima, već onom delu čija dobrotu i ljudski kvalitet ispliva na površinu onda kada se pola Srbije nađe pod vodom. I tačka.

Vitalnost zajednice i ekološka raznolikost

Vitalnost zajednice je pojam kome se kod nas ne posvećuje naročita pažnja, te i nema neke precizne definicije koja bi u najkraćim crtama objasnila šta se pod tim podrazumeva. Etimološki gledano, vitalno je ono što je od životne važnosti za određenu zajednicu, ono što funkcioniše i čime su ljudi zadovoljni. Zadovoljstva ima ako ekonomija funkcioniše kako treba, ako svako može da radi i živi od svog rada, ako svako ima mogućnosti da se adekvatno leči i obrazuje, ako su na raspolaganju brojne kulturne institucije koje mogu da sadržajno obogate život pojedinca, ako postoji osećaj sigurnosti i bezbednosti i ako ljudi žive u psihološki i ekološki zdravom okruženju. Ukoliko sve ovo funkcioniše i ljudi su tim funkcionisanjem zadovoljni, onda je zajednica vitalna, narodski rečeno „živa“. Ako je suprotno od toga, prisutna je letargija, malodušnost i opšte nezadovoljstvo životom u „žabokrečini“. Koliko je naša uža i šira zajednica vitalna, nije potrebno posebno komentarisati. Jedan od elemenata u toj „neuronskoj mreži“ koja se naziva vitalnost jeste i ekologija, a ekološka raznolikost je bitna u proceni koliko smo srećni. U tom pogledu imamo sve sem izlaza na more. To smo izgubili 2006. godine, nakon sporazumnog raskida sa Crnom Gorom. Sve ostalo imamo, reke, šume, livade, jezera, planine, raznovrsne životinjske i biljne vrste i sve to je kod nas relativno očuvano zbog činjenice da nam industrija ne

radi jedno dvadeset godina unazad, pa nema ko da zagađuje. Da nije bilo onog bombardovanja, mi bi bili ekološka država, a ne Crna Gora. Ali i ovako je dobro. Ako nam ista popravlja rejting na rang listi sreće, onda je to ekologija.

Životni standard

„Ogledalo nije krivo što je naše lice – ružno.“ Ovom izrekom mogla bi se u najkraćem objasniti razlika između činjenica koje nam govori zvanična statistika i onoga što kao građani subjektivno doživljavamo – kao lice i naličje svog standarda. Drugim rečima, u Srbiji su prisutne velike razlike između društvenog i ličnog životnog standarda i otuda, često, statistika ne odgovara realnom stanju. Kako žive građani određene zemlje najbolje se može videti analizom kretanja njihovog životnog standarda, odnosno praćenjem odnosa količine najvažnijih osnovnih namirnica koje se mogu kupiti za jednu prosečnu platu. Popularna potrošačka korpa koja sadrži osnovne životne namirnice, dakle prehrambene i neprehrambene proizvode i troškove stanovanja, predstavlja pouzdan pokazatelj stanja ekonomije prosečnog domaćinstva. Sadržaj potrošačke korpe se razlikuje od zemlje do zemlje, kao i metodologija njenog obračuna. Pa ipak, poređenje prosečnih primanja i količine namirnica koje se za ta primanja mogu kupiti je precizniji indikator životnog standarda od svodnih agregatnih indeksa koji se računaju na bazi velikih makroekonomskih pokazatelja.

Sadržaj potrošačke korpe u Srbiji je poslednji put revidiran 2011. godine prema standardima koji važe u EU. Takva verzija potrošačke korpe sadrži 75 najneophodnijih proizvoda, i obračunava se za tročlanu porodicu. Statističari su procenili da je srpskoj tročlanoj porodici za mesečno preživljavanje, između ostalog, dovoljno: pola kilograma bureka, 200 grama meda, 200 grama čokolade, 200 grama šunke, pola kilograma slanine, jedna čajna kobasica, jedno pakovanje viršli, a od ribe oslić i sardina. Predvideli su takođe da nam je za garderobu dovoljno oko 3.000 dinara (znači 1.000 dinara po članu domaćinstva), a da za izlazak u restoran možemo da se „isprismo“ celih 700 dinara. Sigurno su procenili da porodica može da ide u kafanu, ali, za ove pare, jedan jede a dvoje gledaju. Za razliku od naše, britanska potrošačka korpa sadrži kompjuter, risiver za DTV, litar belog ruma i toplu čokoladu. Da ne preterujemo, Britanija nam ni po kom merilu nije blizu, bar ne kao Hrvatska u čijoj su se potrošačkoj „košarici za četveročnu obitelj“ pored hrane, odeće i računa stanovanja, prevoza, našli i sredstva za higijenu, obrazovanje i kulturu. Nije ta kultura

bogzna šta – jedan mesečni odlazak u bioskop ili pozorište, ali kod nas je izgleda to preveliko da bi stalo u potrošačku korpu. Bosna i Hercegovina ima podeljen metod obračuna potrošačke korpe: po prvom koji sprovodi Federalni zavod za statistiku, korpa je velika taman toliko da primi 53 prehrambena proizvoda. Ako se uključi sindikat, onda se ti proizvodi malo bolje rasporede, pa u korpu stanu i troškovi prevoza, stanovanja, higijene, obrazovanja, pa čak i džeparac (što niko drugi ne uključuje). U Makedoniji su pravila malo stroža: četvoročlanom nepoljoprivrednom domaćinstvu za preživljavanje su dovoljna 63 proizvoda u fiksnom iznosu i kvit! Dakle, nije samo u Srbiji potrošačka korpa svedena na minimum koji (ne)obebeđuje puko preživljavanje. Svako od nas bi taj sadržaj lako povećao i obogatio, ali primanja na mesečnom nivou često ne pokrivaju ni ovo što nam je od Zavoda za statistiku predviđeno. Drugim rečima, jedna plata odavno nije dovoljna da pokrije celu potrošačku korpu čija vrednost u 2014. godini premašuje 65.000 dinara. Raspon plata koje bi bile dovoljne da preživimo po statističkim načelima na mesečnom nivou kreće se od 1,5 do 2,2, zavisno od grada. Evo podataka:

Kupovna moć u Srbiji

Mesto	Prosečna plata	Vrednost potrošačke korpe	Zarada potrebno za potrošačku korpu
Srbija	37.966	65.718	1,73
Beograd	46.923	68.994	1,47
Pančevo	42.712	71.336	1,67
Kragujevac	38.243	60.807	1,59
Subotica	35.791	70.467	1,97
Novi Sad	34.456	72.751	2,11
Niš	34.411	68.491	1,83
Zrenjanin	31.918	73.208	2,29
Valjevo	30.529	63.306	2,07
Leskovac	30.380	57.846	1,90

Pa kako onda živimo kada nam za preživljavanje treba dve plate, a mi primamo jednu? Da li uopšte prosečni Srbin može biti srećan ako je životni standard srozan ispod minimuma koji obebeđuje dostojanstven život? Sreća je biti opušten u ponašanju i izborima, a u Srbiji retko ko može opušteno, sam da kroji potrošačku korpu i kao što to normalan svet čini, u istu ubaci letovanje, putovanja, zimovanje, sport i rekreaciju, kulturu i sve one potrebe koje smo vremenom prinudno potisnuli, a koje su normalne za jedan sadržajan život.

Korišćenje vremena

Pošto na mladima svet ostaje, odlučila sam da u analizi ovog parametra odškrinem vrata njihovog slobodnog vremena i vidim kako isto provode. Prema istraživanju iz izveštaja „Peace Building and Inclusive Local Development“, koji je objavljen od strane jedne od brojnih američkih organizacija koje se bave mladima, 29% mladih u Srbiji slobodno vreme koristi za druženje. Njih 25,5% slobodno vreme ispunjava gledajući TV, a 24,5% njih surfa internetom. Svega 6,5% mladih u

slobodno vreme čita knjige i isto toliko njih se bavi sportom. Muziku sluša 4%, učenjem se bavi 2%, 1% čita novine, dok se umetnošću ne bavi niko. Kad porastu, ovi procenti će se, naravno, promeniti. Slobodno vreme će u Srbiji „obogatiti“ aktivnostima kao što su: spavanje popodne, čuvanje dece, odlazak na pijacu, sređivanje kuće, šetnja u prirodi... svim onim čime se i njihovi roditelji bave u slobodno vreme, pa makar to ne bilo po standardima sreće koje su propisale Ujedinjene nacije.

Zaključak

Kao što rekoh na početku, GNH ne smatram mnogo smislenim pokazateljem. Ipak, i kad odlučim da se bavljam, idem do kraja. Na osnovu svih ovih analiza, pretpostavila sam da je Srbija na listi od 156 zemalja negde u rasponu od 115. do 128. mesta. Pretpostavila sam takođe da su od nas nesrećniji stanovnici BiH, Makedonije, Albanije, Kambodže, Vijetnama, Mongolije, a da su daleko ispred nas stanovnici EU, Kanade, prirodno srećni stanovnici Južne Amerike i u svakom pogledu izveštajući stanovnici SAD-a. Primitila sam da nacionalnu sreću podsvesno vezujem za životni standard. Ne zato što mislim da je u novcu sreća, daleko od toga. Novac ne obebeđuje sreću, ali olakšava realizaciju mnogih stvari u životu. Ako bi Srbija imala više para, njeni građani bi živeli sa manje stresa, malograđanskih manira, više mogućnosti da se leče, obrazuju i obogaćuju svoj život saglasno željama i potrebama. Da se zna da Srbija ima para u budžetu i da građani u vladi imaju čvrst oslonac, očaj i rizik od mentalnih poremećaja zbog imovine izgubljene u poplavama bi bili daleko manji, jer bi ljudi znali da će uz pomoć i podršku svoje države nadoknaditi sve što se može. Kada bi svi imali koliko nam treba, ne bi se opterećivali pouzdanošću vlade, ne bi u pola noći znali imena ministara, a možda dobar deo nas ne bi znao ko je premijer – jednostavno, u državi u kojoj sve funkcioniše i u kojoj su građani zadovoljni, takve stvari nisu u prvom planu i ljudi se ne opterećuju time koliko to činimo mi.

Nisam pogodila mesto Srbije na GNH rang listi. Srećniji smo nego što sam mislila i zauzimamo 106. mesto! Bila sam u pravu za sve osim za Albaniju (ipak su, po mišljenju UN-a, srećniji od nas). Slovenci i Hrvati su me prijatno iznenadili 44. odnosno 58. pozicijom. I Crnogorci nisu loši, smeju se sa 80. pozicije. Vrhom liste suvereno vladaju skandinavske zemlje: Danska, Norveška, Švajcarska, Holandija i Švedska. Posmatrano u globalu pripadamo „regionu tužnih“. Šta reći? Više sreće drugi put.

Kult ličnosti i druge sličnosti

Autorsko pravo na izraz „kult ličnosti“ ima Nikita Hruščov, prvi sekretar Komunističke partije Sovjetskog Saveza od Staljinove smrti 1953. pa sve do 1964. godine. Ovu sintagmu upotrebio je govoreći na zatvorenoj sednici 20. kongresa KPSS o načinu vladavine Josifa Visarionoviča Džugašvilija, naročito u poslednjim decenijama, od početka Drugog svetskog rata pa do kraja hazajinove životne priče. Hrabri Hruščov, u duhu poslovice „na mrtvo kuće nož vadi“, period kulta ličnosti označio je kao doba progona političkih protivnika, zloupotrebe vlasti, deportovanja u logore „neprijatelja naroda“ među kojima je većina građana bila neupućena u svoju krivicu, poput junaka Kafkinog „Procesa“ Jozefa K. Naravno, prvi sekretar nije spominjao praškog Jevrejina Franca, jer nije patio od načitanosti. Umesto toga je podsetio da je Staljinova vladavina bila praćena brojnim falsifikatima istorijskih, ali i aktualnih događaja, a autokratska vladavina zasnivala se na svemoćnom birokratskom aparatu koji je ušao u sve pore društvenog i političkog života Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika. Tako je proleterska država dobila glavu paranoika s telom u metastazi – možda ova metafora barem približno opisuje posledice kulta ličnosti.

Da nije reč o preterivanju i pesničkoj slobodi koja bi se u to doba završila proterivanjem u GULAG (Državnu upravu logora – sinonim za Staljinove kampove smrti), svedoče drugi primeri ovog kulta iz „bajnog“ XX veka: Benito Mussolini u fašističkoj Italiji, Adolf Hitler u nacističkoj Nemačkoj, Vladimir Iljič Lenjin u Sovjetskom Savezu, Francisko Franko u Španiji, Mao Cedung u Kini, Fidel Kastro na Kubi, Kim Il Sung i njegovi naslednici u Severnoj Koreji, Josip Broz Tito u Jugoslaviji, Nikolae Čaušesku u Rumuniji, Sadam Husein u Iraku, Moamer Gadafi u Libiji i brojne druge, a jedine, najdraže, nepogrešive vođe i izbavitelji. Takvi tipovi ličnosti pojavljuju se povremeno i u zemljama parlamentarne demokratije, ali sve dok ne uzurpiraju vlast ukidanjem izbornog sistema, njihovi kultovi ograničeni su mandatom. Oni pronalaze načine da izvrdaju demokratska pravila, „ne

drže se zakona kao pijan plotu“, tako da kult ličnosti može lako da zadesi i neke od demokratskih država, što se danas i dešava, širom sve uže i užasnije planete.

Ukratko, kult ličnosti liči na religiju bez Boga, u kojoj se nekritički veliča i obožava „veliki vođa“ države kao nepogrešivi homo politicus. Podanici su mu pokorni do krajnjih granica, što im ukida dostojanstvo i njih kao građane. Nekritički veličaju sve vođine izjave, naročito one besmislene tipa „crna koka snela belo jaje“, a disidenti su u opasnosti da nestanu ili budu likvidirani za primer drugima. Od fotografija, slika i slogana u čast diktatora ne može se pobeći ni u privatnost domova, a kamoli u učionice, preduzeća, kancelarije. Za svaki slučaj, mediji se trude da „tetoviraju umove“ svakog svog korisnika, pretvarajući ih u zombije koji izgovaraju nesuvisle rečenice ubeđeni da su one produkt sopstvenog razmišljanja. Ti engrami mentalno se utiskuju u moždanu koru, a slika „velikog vođe“ postaje deo i svesti i podsvesti, homunkulus koji stoluje u glavi svakog stanovnika države, preuzimajući prerogative Frojdovog super-ega i određujući šta je moralno činiti, a šta ne. Tako postaje razumljivo zašto se oni koje Veliki inkvizitor označi kao neprijatelje ubijaju bez milosti i grize savesti, jer kult ličnosti oslobađa pojedinca „tereta odgovornosti“ za sopstvene postupke. Apsurdnost ove patološke simbioze se ne uviđa, a zaslepljenost privremeno nestaje padom ili smrću diktatora, kada se njegovi spomenici ruše, slike uništavaju, a ulice preimenuju. Međutim, sloboda je preteško breme i ukoliko se društvo brzo ne preoblikuje u istinski demokratski sistem, uskoro se javlja nostalgija za „Velikim bratom“ i tu prazninu popunjavaju prišipetlje manjeg kalibra, ali podjednako razorne moći da uništavaju živote lakovernih i dresiranih bića, što bi da se nazovu ljudima, ali ne znaju kako jer su dehumanizovani patološkim sistemom. Naivno je verovati da je kult ličnosti produkt savremenog doba: Hruščov ga je samo imenovao, a pojava je stara koliko i ljudska rasa. Koren ove pojave je u prirodi čovekove agresivnosti i potrebi da se odnosi urede hijerarhijski, što je osnovni način primitivnog

života. Zato se i u XXI veku u primitivnim zajednicama vapi za „čvrstom rukom“ tiranina – oslobodioca. Apsurdnije od Sizifovog guranja stene uzbrdo, ali funkcioniše u zajednici primata. Što je društvo bliže svom animalnom poreklu, to su odnosi suroviji. Zar se imperije iz starih i novih vremena i po čemu razlikuju od majmuskog carstva? Ovo jeste njihova – naša planeta!

Životinje se međusobno bore najpre zbog neke teritorije, a kada je osvoje one pokušavaju da uspostave poredak koji odgovara njihovim zamislama efikasnog funkcionisanja. Neke vrste ne polažu mnogo na prebivalište, nego održavaju zajednicu uspostavljajući strogu hijerarhiju u čoporu. Druge ne mare za tim, ali im je sveta teritorija na kojoj obitavaju. Trećima je najmilije da imaju svoje stanište i na njemu uspostavljen čvrst sistem nadređenosti i podređenosti među članovima. Čovek pripada ovoj poslednjoj grupi, on je posvećen hijerarhijskom poretku i teritorijalnim borbama. Humanisti će zavapiti da se čovek ne može svesti na životinju, što je tačno, ali upravo se o tome i radi: demokratski poredak zahteva veliki trud i ulaganja cele zajednice u njegovo održavanje i funkcionisanje. Dovoljno je da se ravnoteža malo naruši i da se započne gundanje kako bi sila sve to brzo dovela u red. I zaista, hijerarhija je od životne važnosti u životu primitivne zajednice, koja se svakodnevno bori da obezbedi dovoljno hrane za preživljavanje. Neophodan je dominantni mužjak koji će sprečavati sukobe unutar grupe i gubljenje dragocene energije i vremena. Posmatranjem čovekolikih majmuna mnogo ćemo naučiti o nama ljudima.

Vođa se bez ustezanja ponaša kao tiranin, a njegova snaga daje mu pravo da bude gospodar kolonije. Ostali mužjaci preuzimaju uloge sa različitim stepenom potčinjenosti, što je bitno za red i poredak, jer kada bi svi bili jednaki, pobunili bi se protiv uzurpatora. Ovakvo, svako ima svoje male ili veće privilegije, od deobe hrane i ženki, do boljeg staništa. Oni na dnu nemaju snage da se tome suprotstave. Uz sve to, tiranin je uvek najuglađeniji, najdoteraniji i samim tim seksualno najprivlačniji član svoje zajednice. U majmunskom svetu primećeno je da mu dlaka raste više nego ostalima i da se pretvara u svojevrsni plašt koji svima stavlja do znanja o kakvoj je personi reč. U ljudskom svetu diktatori oblače najbolje odeću i raskošne uniforme, ali poruka je ista: „Gledajte me! I pokorite se, mužjaci i ženke, pokorite se!“

Što su životni uslovi teži, to je i diktatura nasilnija. Ako se okolnosti ublaže, tirani postaju dobroćudniji. Gorila je sklon da postane tolerantniji kada ima dovoljno hrane za sve. On tada deli ženke s mužjacima nižeg ranga, pokazuje širokogrudost u vreme hranjenja, jer ionako ne može sam da pojede

Naivno je verovati da je kult ličnosti produkt savremenog doba: Hruščov ga je samo imenovao, a pojava je stara koliko i ljudska rasa. Koren ove pojave je u prirodi čovekove agresivnosti i potrebi da se odnosi uredi hijerarhijski, što je osnovni način primitivnog života.

sve. Ali ako se pojavi bilo koji znak pobune, moćni gorila demonstrira svoju nemilosrdnost. To ga i održava na vrhu, jer kada ostari i postane fizički slab, mlađi ga zbacuju s vlasti. Da majmuni podižu spomenike, sada bi ih rušili, a da uramljuju fotografije, sada bi ih cepali i u ramove stavljali slike novog, mlađeg i poželjnijeg vođe.

Za trenutak zamislimo bilo kojeg savremenog diktatora iz sveta ljudi kako se blažen baškari u džungli i početni smeh ubrzo će zameniti spoznaja koja izaziva užas: naš svet se ne razlikuje od sveta drugih primata. U čemu je onda naša posebnost? Ima li je uopšte?

Neki tu razliku vide u čovekovo spoznaji Boga, razvoju civilizacije i kulture. To je neosporno, ali otkuda možemo da znamo da i životinje nemaju mogućnost da osele jedinstveni, apsolutni duh koji sve prožima i daje smisao životima svih na planeti? To što inteligentne životinje nisu izgradile civilizaciju, ne znači da su hijerarhijski ispod ljudi. Zapravo znači, ali samo u smislu korišćenja agresivnosti. Čovek neprekidno pokušava da sve potčini sebi, a čak i religije se upotrebljavaju kao način namećanja moći vernicima i sukoba s nevernici. U ove druge svaka konfesija ubraja pripadnike drugih veroispovesti, a posebnu netrpeljivost

gaji prema onima koji se deklarišu kao ateisti. Savremeno doba razvilo je toleranciju koja ublažava sukobe, ali u kriznim situacijama netrpeljivost i borba na život i smrt lako se aktiviraju.

Ima li sve ovo ikakve veze sa Srbijom, nekada i sada? Ne treba mnogo da se prisetimo krvavih sukoba naše dve seljačke dinastije, Karađorđevića i Obrenovića. Još su strašniji obračuni bili među članovima porodice u doba Nemanjića, a ništa nije drugačije ni sa drugim „plavokrvnim“ vladarima širom sveta. Danas, u doba republike i višepartijskog sistema, političke partije preuzimaju na sebe ono što primati čine u borbi za teritoriju, hranu i opstanak. Efikasnost povećavaju uspostavljanjem hijerarhijskih odnosa, a mada svi deklarativno osuđuju kult ličnosti, u njihovom funkcionisanju ima mnogo sličnosti. Partije koje svoje članstvo ujedanju konzistentnom ideologijom retke su i kod nas i u drugim državama. Energija se fokusira na vođu, a njegove odluke postaju obavezujuće za sve. To što je i sam lider potčinjen drugim, moćnijim liderima, previđa se i zaogrće „višim interesima“ koji su zapravo isti oni kao i u bilo kojoj animalnoj zajednici: živeti sigurno i udobno. U tome nema ništa loše, ali stvari

treba nazvati pravim imenom.

Bolji put do istog cilja svakako je demokratija. Vladavina naroda je isuviše apstraktna i gotovo neprimenljiva u praksi. Individualna sloboda je nešto što bolje razumemo, ali samo dok ne ugrožava prava drugih. Odgovornost pojedinca za svakog člana zajednice suštinski je sastojak demokratskog sistema, a što je neko na višem položaju, to je i njegova odgovornost veća. Tek ako su ostvareni prethodni uslovi možemo da govorimo o razvoju, blagostanju i sreći svakog pojedinca u okviru demokratske zajednice. Neposredna demokratija zahteva drugačiju organizaciju od posredne kakvu imamo u sadašnje doba. Kada nahranimo životinju u sebi, možda smislimo načine kako da to izvedemo, da svi neposredno učestvujemo u donošenju odluka koje se tiču svih naših malih života. Jer, život je privremeno stanje između dva nepostojanja, onog pre rođenja i onog posle smrti. U tom kratkom periodu jedino što možemo jeste da pokušamo da razumemo sebe, svet i smisao našeg bivstvovanja, ako ga uopšte ima. Na preteško pitanje samo retki pojedinci uspevaju da nađu za njih zadovoljavajući odgovor. Svima ostalima odgovor osvetljava antički plamičak: govoriti istinu, činiti dobra dela i težiti lepoti. Kult ličnosti je negiranje svega toga, direktno poništavanje života. Zato, kad neko veliča silu i vapi za čvrstom rukom, zapravo otkriva mekanost svojih misli koje se razlivaju kao meduza u moru i razgolićuje čežnju za životom u majmunskom čoporu.

Umesto zaključka, mala preporuka za razmišljanje: budimo blagonakloni jedni prema drugima, od toga je najmanja šteta. Ako neko slika akvarele, ne baš uspešne, ohrabrimo ga da nastavi da to čini. Pomozimo mu da se na taj način izrazi, bolje je da bude profesor slikarstva, nego da isfrustriran povede narode u svetski rat. Ili ako voli da se lepo oblači, a siromašan je, pa mašta o poslu konobara, hajde da ga zaposlimo. To je časno zanimanje, junak Hrabalovog romana „služio je engleskog kralja“. Ako sirotanu to ne omogućimo, možda će se umesto dlakom kao gospodarskim plaštom zaogrnuti maršalskom uniformom. Posledice će biti mnogo teže, zato zaustavimo nerealne ambicije i pomozimo jedni drugima da ostvarimo ove male. Ne kezmimo se jedni na druge, zubi se pokazuju samo stomatologu, ako smo poneli dovoljno para.

Eto, i ja sam želeo samo da radim u trafici i prodajem novine, kako bih mogao da besplatno čitam stripove. Nažalost, sva mesta su već bila zauzeta, pa su me naterali da pišem. Time je našem društvu naneta neprocenjiva šteta, a ni ja nisam baš najsrećniji. A sve to samo zato što nam je nedostajala kultura ličnosti, pa smo je menjali za razne okultne kultove. Prekinimo već jednom sa tim, danas za sva vremena!

G2G, CYA!

Jezik na internetu

Još u samu zoru civilizacije ljudi su se izražavali slikama i simbolima koje su crtali po zidovima pećina. Danas, umesto ugljena ili kamena, u rukama drže pametne telefone, tablet računare i netbukove, a simboli su dobili digitalnu formu i osvajaju jezik i offline sveta.

Pojava interneta pred kraj XX veka promenila je način na koji ljudi komuniciraju i stvorila je nove platforme sa dalekosežnim društvenim uticajem. Na revoluciju u komunikaciji dosta su uticali: SMS tekstualne poruke, elektronska pošta (e-mail), grupe za časiranje, virtualni svetovi i web.

S obzirom na sve veći broj korisnika povezanih na internet, ljudi počinju da svoje maternje jezike prilagođavaju novim medijima. Tako je i nastala nova oblast u lingvistici – internet lingvistika.

Ova podgrana lingvistike, za koju se zalaže britanski lingvista Dejvid Kristal, proučava nove stilove i forme jezika nastale pod uticajem interneta i drugih novih medija poput kratkih tekstualnih poruka (SMS). Kristal smatra da bi, proučavajući ovaj jezik dok je još u fazi nastajanja, moglo da se poboljša samo prevođenje, kao i upotrebljivost mreže uopšte.

Jezik i stil na webu

Bez dobrog poznavanja engleskog jezika, prosečan korisnik neće moći da u potpunosti iskoristi sve mogućnosti koje pruža internet mreža.

Jezik na internetu je nestandardan i tolerantan po pitanju gramatičkih grešaka, kao i onih u pisanju. Net-govor je često i neozbiljan i predstavlja neku vrstu lingvističke neobičnosti, čak i novog medijuma. Sa razvojem interneta, vremenom su se izdiferencirale i potkategorije ovog jezika, u zavisnosti od toga gde se upotrebljava. Izdvajaju se: jezik imejlava, jezik četova, jezik virtuelnog sveta (jezik gamera) i jezik društvenih mreža.

Da bi nastala jedna velika globalna virtuelna kultura, neophodno je da postoji jedan univerzalni jezik koji bi svima bio prihvatljiv kako bi mogli da pomoću njega komuniciraju. Dosadašnje statistike koriš-

ćenja svetskih jezika na internetu pokazuju da engleski jezik polako preuzima ulogu univerzalnog jezika kojim se komunicira preko interneta i da postaje „jezik mreže“. Čak i webmasteri van engleskog govornog područja prave dvojezične web stranice sa sadržajem na maternjem jeziku i na engleskom jeziku i tako svoje sadržaje prilagođavaju globalnoj virtuelnoj kulturi.

Bazinga!

Internet sleng (Internet stenogram, sajber-sleng, net-govor, čet-govor) odnosi se na varijacije slenga koje različite zajednice koriste na internetu. Iako je teško precizno definisati šta internet sleng jeste, jezički stručnjaci saglasni su u tome da je to tip slenga koji su popularizovali internet korisnici ili izmislili kako bi brže otkucali nešto ili zbog ograničenog broja karaktera. Međutim, posebne vrste internet slenga kao što su leet i Lolspeak razvili su se unutar posebnih grupa. Leet (1337, eleet, leet-speak) je alternativni alfabet engleskog jezika i prvenstveno se koristi na internetu. On koristi različite kombinacije ASCII karaktera kojima zamenjuje latinska slova. Npr. leet bi bilo 1337 ili 133t, dok bi eleet bilo 31337 ili 3133t.

Lolspeak (lolcat, kitty pidgin) najčešće je fotografija mačke i komicnog teksta često gramatički neispravnog.

Za internet sleng tipični su akronimi, simboli sa tastature i skraćenice. Mnogi ljudi koriste iste skraćenice kada pišu SMS poruke, prilikom komunikacije na četu i na društvenim mrežama. Tipičan primer je reč „bazinga“ koju izgovara Šeldon Kuper, lik iz serije The Big Bang Theory, svaki put kad smatra da je napravio neku foru.

Koliki je upliv internet slenga van granica online sveta, svedoči podatak da su do sada mnogi već „odomaćeni“ akronimi svoje

mesto našli u čuvenom Oksfordskom rečniku.

Internet sleng se sa interneta preselio u svakodnevi govor, te se prilikom neobaveznog razgovora među mlađom populacijom, umesto komentara često može čuti: LOL, OMFG, WTF? i tome slično.

Emoji

Poslednjih godina na internetu ali i na mobilnim (pametnim) telefonima, sve je zastupljeniji i jezik emotikona „Emodži“ (Emoji). Naziv je izveden od engleskih reči „emotion“ (osećanje, emocija) i „icon“ (ikona, znak, simbol). Zvanično postoje 722 „emodži“ simbola, ali je teško utvrditi njihov tačan broj.

Prema statistici koju objavljuje sajt „Emojitracker“, najpopularnija emodži ikonica je crveno srce (upotrebljeno 241 milion puta), zatim sledi smajli sa suzama radosnicama (152 miliona puta), dok je na trećem mestu običan nasmejani smajli (85 miliona puta). Ova statistika zasnovana je na upotrebi emotikona na društvenim mrežama poput Tvitera.

Ipak, jezik animiranih ikonica nije univerzalan jer se mimika i gestikulacija razlikuju od zemlje do zemlje. Tako smajli koji sa

podignutim palcem ukazuju na to da je nešto OK, u Brazilu bi se smatrao uvredom.

Srpski „Cezar“

Broj onih koji u komunikaciji koriste digitalne simbole iz dana u dan se povećava. U naučnim krugovima vlada mišljenje da se ovaj trend negativno odražava na razvoj normalnih jezika, pre svega u pisanoj formi.

Krajem oktobra 2012. godine, Matematički fakultet i Institut „Mihajlo Pupin“ predstavili su projekat „Cezar“ čija je uloga da spreči izumiranje srpskog jezika u digitalnom dobu i poboljša njegovu upotrebu. Cilj je bio da se iskoriste sve prednosti koje pružaju savremene tehnologije, ali i da se očuva nacionalni identitet i da se ne izgube mali jezici. Osim svetskih jezika, poput engleskog, nemačkog, španskog i francuskog, većina drugih jezika ima problem da se izbori za svoj opstanak u online svetu.

Tokom godina, korisnici interneta razvili su mnoge termine u okviru internet slenga. Neki termini nisu pravi akronimi i ispisani su velikim slovima, dok su neki kombinacija slova i brojeva. U nastavku sledi kratak popis najčešće korišćenih akronima u internet komunikaciji:

AFAIK — as far as I know

AFK — away from keyboard

ASAP — as soon as possible

B4 — before

BBL — be back later

BBS — be back soon

BFD — big fucking deal

BRB — be right back (obično se koristi na četetu).

CU ili **cya** — see you (koristi se kao doviđenja).

BTW — by the way

FYI — for your information

G2G — got to go (koristi se u četrumu)

GAGF — go and get fucked

GFY — good for you ili go fuck yourself (korišćenje ovog akronima se ne preporučuje jer je dvosmisljen)

GG — good going ili good game (trivijalnost u online igrama, često i kao sarkastična opaska ukoliko je neko uradio nešto glupo. U igrama poput Counter-Strike, postao je običaj da igrači na kraju igre kažu „gg“, osim ako nisu zadovoljni ishodom igre)

HAND — have a nice day

HTH — hope this helps

IMHO — in my humble opinion / in my honest opinion

IMO — in my opinion

JJ or **JK (j/k)** — just joking, just kidding

k — skraćeno OK

l8 — skraćeno late

l8r — skraćeno later, see you later

LUV — Love

LMAO — laughing my ass off

LOL — laughing out loud, or lots of laughs (odgovor na nešto zabavno)

MYOB — mind your own business

NM (n/m) — never mind ili not much

NOYB — none of your business

NP — No Problem

OIC — oh, I see

OMG — Oh my God!!

OMFG — Oh my fucking God!!

OMFL — Oh my fucking lag!

OT — off topic

OTOH — on the other hand

PFO — please fuck off

PITA — pain in the ass

PO (PO'd) — piss off (pissed off)

prog — computer program
(množina „progz“)

prolly — probably

plz — please

R — are

ROFL (ROTFL) — rolling on the floor laughing

ROFLMAO (ROTFLMAO) — rolling on the floor laughing my ass off

RTFA — read the fucking article (namenjeno onima koji komentarišu neku priču iako je nisu pročitali)

RTFM — read the fucking manual (read the fine manual, namenjeno onima koje mrzi da pročitaju uputstvo).

RU — Are You?

R8 — right

STFU — shut the fuck up

TBH — to be honest

thx — thanks – kombinacije: **kthx** (OK, thanks), **plzkthx** (Please, OK, thanks) i **kthxbye** (OK, thanks, goodbye)

TIA — thanks in advance

TTYL — talk to you later

U — you

ur — you're

w/e — whatever

w/o — without

WDUWTA — what do u wanna talk about?

WTF — what the fuck?

2B — to be

2day — today

4 — for

w00t — hell yea! (skraćeno za „woohoo“) ili We Owned the Other Team

w8 — wait

Radnički,

poslednja gradska priča

Integrišući faktori gradskog života one su gradske institucije koje, negovane generacijama, objedinjuju osećanje pripadnosti lokalnoj zajednici i njenim vrednostima. Predratni Niš, čije su glavne karakteristike bile multikulturalnost i privatna inicijativa, oslobođenje je dočekaio drastično izmenjenih demografskih karakteristika. Grad je ostao bez gotovo celokupne jevrejske populacije, koja je u velikoj meri predstavljala avangardu u njegovom predratnom razvoju. Vodeći poreklo iz sistema koji je nova vlast smatrala reakcionarnim, nepodobni građani su ubijani ili osuđivani na prekim sudovima, često gubeći građansko dostojanstvo i imovinu. Iz istog razloga, mnoge važne institucije izgrađene u predratnom Nišu nisu se obnovile nakon rata. Brojno stanovništvo raseljeno je često i mimo svoje volje. Čekajući univerzitet čitavih dvadeset godina nakon oslobođenja, Niš je izgubio nekoliko generacija gradskih porodica koje su sa svojim brucosima odlazile put Beograda, Zagreba ili dalje. Istovremena ekspanzija industrije u potpunosti je izmenila demografsku strukturu grada i umnogome odredila njegove potencijale i perspektive daljeg razvoja. Grad je nakon Drugog svetskog rata svakako

izgubio brojne svoje karakteristike. Ipak, sa svojih šest kasarni sačuvao je jednu od svojih najstarijih osobenosti, funkciju utvrđenog grada. Dehumanizovana samovolja birokratskog jednopartijskog sistema poigravala se životnom srećom svojih prekomandovanih oficira. Soliteri, nova naselja, nove porodice, bile su scenografija novoizgrađenom samoupravnom potrošačkom društvu lažnog samoostvarenja, unutar koga nije bilo mesta za sentimente prošlosti i sećanja na grad koji je već sasvim nestajao. Srpski komunizam nije imao razumevanja za lokalpatriotizam. Svako rodoljubivo osećanje koje bi odstupalo od osovine vođa, partija, država, smatralo bi se vrstom sektaštva, a poistovećivanje sa lokalnim nasleđem, malograđanštinom.

U sportu, sa izuzetkom sportskih društava „Crvena zvezda“ i „Partizan, koja su predstavljala sportsko otelotvorenje partijske države, pripadnost klubovima nazivana je klubaštvom i smatrana je štetnom pojavom. U Nišu 1946, rukovođeni idejom obračuna sa klubaštvom, partijski rukovodioci poništili su postojanje retkih preživelih gradskih institucija, fudbalskih klubova „Jedinstvo“, „Železničar“ i „Radnički“, stvarajući Fiskulturno društvo „14. oktobar“. Iako je fudbalski tim ovog društva, odlukom Partije, od svog osnivanja igrao u najjačoj jugoslovenskoj ligi, navijači i fudbaleri ukinutih klubova odneli su veliku pobedu nad birokratijom, i nakon samo jedne sezone, u život vratili svoje klubove. Lokalni rivalitet „Železničara“ i „Radničkog“ bio je spasen i potrajao je do početka šezdesetih, kada je „Radnički“ izbio svoj prvi plasman u najviši rang.

Ne treba biti začuđen pobedom ovih klubova nad partijskom sportskom politikom. Sva tri kluba imala su bogatu fudbalsku istoriju, a „Radnički“ je kao klub nastao i delovao pod okriljem lokalne Komunističke partije još 1923. Nevažno je danas kome je tačno smetala odanost radnika i gimnazijalaca svom fudbalskom

miljeniku, kao i odanost železničara gradskom rivalu koji je predstavljao njihov esnaf, ali je snaga radničke klase uspešla da se homogenizuje oko svog prava na sportsko društvo i njegovu istoriju, i da se zarad očuvanja te svoje posebnosti, suprotstavi Partiji.

Imali su radnici velike kredite za tako nešto, i bili su ih svesni. Među osnivačima i prvim fudbalerima „Radničkog“ bili su Josip Kolumbo, Lazar Dedijer, Stanko Paunović. U predratnom Nišu klub je zbog svoje delatnosti zabranjivan i proteran iz grada, a njegovi članovi hapšeni. Niški „Radnički“ jedan je od svega nekoliko jugoslovenskih klubova koji je učešće u fudbalskoj ligi okupirane Jugoslavije zamenio učešćem svojih igrača u Narodnooslobodilačkom ratu.

Sačuvali su niški radnici, u ta tamna vremena ni rata ni mira, kontinuitet sa svojim gradskim životom i njegovim nasleđem, i uspešno su ga nastavili kroz decenije koje nisu bile naklonjene provincijskom sportu. U uslovima u kojima vojska sa jedne, partija sa druge strane, imaju svoje sportske favorite oko kojih grade mitomaniju, radnički klub sa juga Srbije nije mogao da se izbori za svoju šansu. Beogradske novoformirane elite zabavu koja im je u početku koristila radi kanalisanja emocija masa, ubrzo koriste za lični prestiž, a u momentu otvaranja našeg sistema ka tržišnim vrednostima, marketinška vrednost takozvanog većitog derbija i ogroman potencijal u duelima unutar takozvane velike četvorke napraviće od provincijskog fudbala tek „rasadnik talenata“ i regrutni centar za dobru zabavu i zaradu.

Šezdesetih, u vreme kada je establišment uspostavio sistem zvezda na filmu, u muzici i fudbalu, radnici i omladina Niša sprečavali su „Zvezdinu“ krađu Ostojića, jednog od onih fudbalera koje su slavili noseći ih na ramenima one noći kada su kao potpuni autsajderi pobedili „Vardar“ u Skoplju i prvi put se plasirali u Prvu ligu Jugoslavije. Priča se da je jurnjava gradom sa „Zvezdinim“ funkcionerima vredna svakog holivudskog trilera. Svoj lični triler, pišući inspirisan ovim događajem roman „Crveni kralj“, imao je književnik Ivan Ivanović, zabranjen i osuđen. Ovaj roman poseban je deo jedne duge i uzbudljive gradske priče.

Upravo šezdesetih, po uzoru na najmoćnije klubove Jugoslavije, „Radnički“ će dobiti svoj prvi konzorcijum sačinjen od najvažnijih privrednih subjekata Niša i njihovih rukovodilaca, između ostalih, „Elektrodistribucije“, Robnih kuća „Niš“, preduzeća „Otpad“. Okupljen sa ciljem uspeha u sportu, ovaj upravni odbor jedan je od

mnogih koji je promenio ideju i razvoj jugoslovenskog socijalističkog sporta. Kompetitivnost i profit, iako odlike potrošačkog društva kapitalizma, postaće sastavni deo jugoslovenske realnosti.

I u narednim decenijama radnička klasa Niša bila je čuvar i inspiracija svog fudbalskog kluba. Industrijalizacija Niša i narastanje radničke klase, suprotno očekivanjima ovakvog procesa, nije dovela do emancipacije radništva. Birokratizovan sistem, sakriven iza proklamovanih vrednosti socijalističke revolucije, zapravo je postajao sve nepravedniji prema radničkoj klasi. Ovaj proces marginalizovanja značaja i učesća radnika u samoupravnom procesu dovodio je do sve zaoštrenije podvojenosti upravljačkog i birokratskog staleža i radnika. U Nišu, "Radnički" je bio određeni katalizator ovih negativnih pojava, uspevajuci da

poništi društvene razlike. Nerazumevanje i sukobi sa radničkih saveta, nejednakost i sve veća ekonomska diferencijacija rukovodilaca i radnika nestajali su na tribinama stadiona "Čair". U jednom društvu koje već ozbiljno posrće, radnički fudbalski klub čuvaro je poslednje plamičke revolucionarne vatre. Osamdesetih klub uzima plavu boju radničkih i inženjerskih bluza, koje su bile više od kolorita gradske svakodnevice. Simbol radničkog Niša i industrijskog napretka ovog grada, "Radnički" je svojim evropskim uspesima preneo vest o uspesima i snazi radničkog samoupravljanja. Pravo niotkuda, klub je stigao do polufinala Kupa UEFA. Taj poslednji korak ka evropskom uspehu nije načinjen.

Baš kao i san o radničkom samoupravljanju, snovi jednog fudbalskog kluba i njegovog grada postaće košmar tokom devedesetih, i

nadalje. Iz nekog južnjačkog, crnohumornog inata, klub je kroz period ekonomskog propadanja grada, i sam postajući žrtva, uspeo da u nadrealnim uslovima, opstane i preživi, dočekavši svoju desetu deceniju. Danas je prilično teško govoriti o radničkom duhu kluba sa radničkim imenom. Pauperizovana radnička klasa, komercijalizacija sporta, jačanje političke desnice, samo su neki od faktora koji priču o "Radničkom" čine posve drugačijom. Ono što ostaje nepromenjeno, to je odanost građana klubu kao personifikaciji samog grada.

Čudno je to što je kontinuitet gradskog sećanja i njegove lokalne istorije uspeła da sačuva institucija fudbala, "najvažnije sporedne stvari na svetu", ali je činjenica da grad Niš nema drugi integrišući činilac lokalnog života, niti duže i istrajnije gradske priče od fudbalskog kluba "Radnički".

Piše: Uroš Petrović

Miloš Petković - Rog slovenskih bogova (Portalibris, 2014.)

Tajne perunovih hroničara

„Traganje za tajnama drevnog reda Perunovih hroničara iznosi na svetlost dana misteriozne zapise zaboravljenih slovenskih legendi, ali kao posledica zabeleženog, iznedrile su još nešto – ove hronike uspostavile su Miloša Petkovića kao majstora plemenite veštine pripovedanja fantastike.“

Ovu recenziju napisao sam za roman „Rog slovenskih bogova“ (drugi deo trilogije „Perunov hroničar“), mladog niškog pisca Miloša Petkovića i ona nije slučajno ovakva kakva jeste. Naime, nešto slično meni je za moj prvi roman napisao naš proslavljeni pisac fantastike Zoran Živković, inače dobitnik prestižne svetske nagrade „Fantasy World Award“. Želeo sam da Milošu dam vetar u leđa, isti onakav kakav je meni dao gospodin Živković, nakon čega su se sa mojim knjigama desile jako lepe stvari. Očekujem, nadam se i verujem da će se Milošu takođe desiti lepe stvari sa njegovim knjigama, jer on to zaslužuje.

Iako mlad po godinama, za Miloša se već sada može reći da je veoma vešt i iskusan žanrovski pisac. Tome u prilog ide činjenica da je Miloš u potpunosti prilagodio svoj najnoviji roman senzibilitetu današnjih čitalaca, koji imaju sasvim drugačije poimanje vremena nego što je to bio slučaj pre deset, dvadeset ili pedeset godina. Primera radi, starije generacije su u svojim mladim danima uživale čitajući dela u kojima se isplovljavanje broda iz luke opisuje na nekoliko stranica. A to gotovo niko danas neće da čita. Ako uzmemo da roman obuhvata period jednog prosečnog ljudskog života, gledano iz matema-

tičkog ugla, radnja u romanu mora da teče nekoliko desetina hiljada puta brže od života da bi to odgovaralo gore pomenutom senzibilitetu današnjih čitalaca. Petković upravo to i radi.

„Rog slovenskih bogova“ ima dve paralelne radnje, u sadašnjosti i dalekoj prošlosti, što daje na uverljivosti same priče. Glavni protagonist savremene priče, mladi pisac, biva pozvan da ode u Rusiju, gde će upoznati misterioznog čoveka znanog kao Taviariš. On će mu, dok nemilosrdno ispijaju votku, otkriti nastavak zaboravljene legende koja je započela sa Akademikom u prvom delu trilogije „Perunov hroničar“.

Zbog izraženog filmičnog stila, stiće se utisak da iznenada dolazi do promene kadra i odlaska u davna, zaboravljena vremena naših predaka. Pored pitke rečenice i bogatstva jezika kojim se Petković služi, valja napomenuti jednu veoma bitnu stvar. Mnogi čitaoci, u želji da se sa fantastikom „uhvate u koštac“, naiđu na prepreke žanra koji je sve, samo ne jednostavan. Petković koristi sve najvažnije motive koje ovaj žanr pruža, u priču vrlo vešto upliće bića iz slovenske mitologije, drevne nordijske bogove i neke svoje lične kreacije koje su se sjajno uklopile u ovaj bogati mozaik. Ukoliko se neki manje iskusni čitaoci late Miloševih knjiga, ponajviše „Roga slovenskih bogova“, sa lakoćom će savladati osnove žanra.

Takođe, lako se da primetiti Miloševa velika ljubav i posvećenost, jer ne bi mogao da napiše ovakvu knjigu da pre toga nije pročitao barem nekoliko ozbiljnih knjiga na temu slovenske mitologije. Vraćajući iz zaborava mnoge stare, arhaične reči, imena oružja, biljaka, životinja, planina, reka... njegova knjiga je, na neki način, dragoceni podsetnik izgubljenih vrednosti.

Jednom prilikom Miloš mi je rekao: „Fantastika je samo za Odabrane.“ Čini mi se da je njegov roman „Rog slovenskih bogova“ napisan tako da može značajno da proširi krug „odabranih“ i da će privoleti mnoge da postanu ljubitelji fantastike, na radost nas koji takve stvari pišemo i onih koji takve stvari vole da čitaju. Zato – imate moju toplu preporuku...

Piše: Željko Obrenović

Sharp Objects

Džilijen Flin

Oštrica

Džilijen Flin rođena je u Kansas Sítiju. Pohađala je univerzitet u Kansasu gde je stekla diplome iz engleskog jezika i žurnalistike. U Čikagu je dobila master diplomu iz žurnalistike. Preselila se u Njujork gde je deset godina pisala za *Entertejnmet vikli*. Njen prvi roman *Oštrica* bio je finalist za nagradu Edgar 2006. i dvostruki dobitnik britanske nagrade *Dagger* – prva knjiga koja je u istoj godini dobila više od jedne nagrade *Dagger*. Drugi roman Džilijen Flin, *Dark Places*, bio je bestseller Njujork tajmsa i našao se na nekoliko lista najboljih knjiga 2009. uključujući i Njujork rivjuer, *Pablišers vikli* i *Čikago tribjun*. Knjige Džilijen Flin objavljene su u dvadeset osam zemalja. Danas živi u Čikagu sa mužem Bretom Nolanom, njihovim sinom i ogromnim crnim mačkom po imenu Roj.

OK, moram da priznam, da me je neko pre nekoliko godina pitao da navedem ženu koja piše ozbiljne krimiče, ne bih znao šta da kažem. Nije to nikakav šovinizam, jednostavno, u ringu nije bilo takvog pisca. A onda se pojavila fenomenalna Džilijen Flin koja je već svojim prvencem *Sharp Objects* napravila čudo. *Sharp Objects* je roman koji u krimi žanr unosi moderan način pisanja i moderan način razmišljanja. Reč je o novinarki koja se vraća u rodno mesto da bi pisala o ubistvima koja se dešavaju. Ali nemojte da očekujete nekakav whodunit, jer ga nećete dobiti. Kamila će u svom gradu otkriti mnoge tajne, mnoge koje nije ni tražila, a naći će i ubicu, ako vas to toliko zanima, mada to na kraju više nije ni bitno. *Sharp Objects* je roman sa puno „praznog hoda“, gde se radnja lagano odmotava, a akcenat je, pre svega, na glavnoj junakinji i njenom povratku u disfunkcionalnu porodicu koja nam deluje mnogo strašnije od tamo nekakvih ubistava. Otkrićemo da se Kamila nikada ni pred kim ne svlači i nije to zato što misli da je debela, niti zato što ima male grudi, niti zato što... Kamila je ono što bismo

nazvali cutter, dakle ima psihološki poremećaj koji je nagoni da se samopovređuje. I ne samo što sebi nanosi bol tako što se seče, već po koži ispisuje razne reči. Reči koje joj ne daju mira, koje počnu da joj rovare po mozgu i zbog kojih ne može da se smiri sve dok ih ne ureže na sebe. Taj njen ritual i odnos prema njemu, kao i to kako na njega reaguje njena majka, kao i poneki usputni ljubavnik, meni bi bio dovoljan da me zauvek kupi, tačno da u romanu nema više nijednog vrednog trenutka. A ima ih dosta.

No, iako se već u *Sharp Objects* videlo da je Flinova ozbiljan pisac od kojeg se može puno očekivati, *Dark Places* je ipak bio iznenađenje. Baš zbog tog introspektivnog momenta i te moderne lirike u njenom glasu, bio sam šokiran kad sam shvatio da *Dark Places* predstavlja ludačku vožnju, da je u pitanju knjiga savršene konstrukcije u kojoj se prepliću događaji iz sadašnjosti sa onima iz prošlosti na tako virtuozan način da to ostavlja bez daha.

Libi je protagonistkinja koja nam se obraća u prvom licu i koja je na neki način jedina veza

sa *Sharp Objects*, jer je takođe na sličan način oštećena. Ona se ne seče, ali nema volje da ustane iz kreveta, kleptomani je i, uopšte, živi nesređenim životom. Razlog svega je masakr koji se odigrao u njenoj kući dok je još bila klinka, masakr u kojem je stradala njena čitava porodica, masakr za koji je optužen njen brat koji je i sada u zatvoru.

Da se razumemo, reč je o osamdesetim i o histeriji koja je vladala povodom satanističkih kultova i hevi metala.

Libi u sadašnjosti dolazi do naznaka da možda ipak njen brat nije bio kriv i, mada nevoljno a često i nespretno, kreće u istragu. Sa druge strane nam se paralelno daju različite fokalizacije ostalih umešanih likova iz prošlosti koji nam sve serviraju na kašičicu, prekidajući u najzanimljivijem trenutku, tako da nam samo povećavaju neizvesnost i želju da knjigu zgazimo za noć.

Ponovo je reč o disfunkcionalnoj porodici, ali na potpuno drugačiji način nego u *Sharp Objects*. Tamo smo imali buržuje i njihove izopačenosti, ovde imamo siromašnu seosku porodicu i samohranu majku brojne dece koja daje sve od sebe da uradi pravu stvar, da se pobrine za njih... iako se sve to ne završi kako valja.

Da *Dark Places* nije bio samo incident kada je forma u pitanju, pokazuje i do sada najuspešniji roman Flinove *Gone Girl*. U pitanju je priča koju nam govore muž i žena, naizmenično. On, kao narator, ona putem svog dnevnika. Ejmi je nestala, Nik je muž na koga svi sumnjaju.

Ponovo je reč o slagalici koju ne možemo da sastavimo do samog kraja, sve dok ne pronađemo i onaj poslednji detalj koji nam nedostaje da sagledamo čitavu sliku. Reč je tako maestralnom vođenju priče, da svako ko se ikada latio pera mora da pozavidi Flinovoj i da se zapita: Kako joj to uspeva?

Obraćaju nam se dva jako, jako nepouzdana naratora, koji nas toliko lažu da više ne znamo kome da verujemo. A opet, oboje lažu tako lepo, i nas i druge likove, da je to prosto milina slušati-čitati.

I da, ponovo je tu disfunkcionalna porodica, puno drugačija od onih koje smo već videli. Ejmi je prvo dete uspešnih psihijatarata nakon niza neuspeših trudnoća i roditelji neprestano porede nju, nesavršenu, sa tim idealizovanim kćerkama koje nikada nisu dobili. Da stvar bude još gora, njih dvoje su tvorci jako uspešnog serijala knjiga o devojkici Ejmi koja sve radi ispravno. Jasno vam je šta možete da očekujete od Ejmi, a Nika ćete morati sami da upoznate. *Gone Girl* je bio takav uspeh da su prava za film odmah prodana, a za režiju je zadužen niko drugi do Dejvid Finčer. Nama je ipak krivo što Hičkok nije živ, jer nam se čini da je ovo priča baš po njegovom ukusu.

A Flinova? Bivša novinarka časopisa *Entertainment Weekly*, a sada jedna od najuspešnijih književnica ikad. Šta nam sledeće sprema? Pojma nemamo, ali jedva čekamo da nas ponovo iznenadi.

Piše: Željko Obrenović

Laguna

Glen Duncan

Poslednji vukodlak

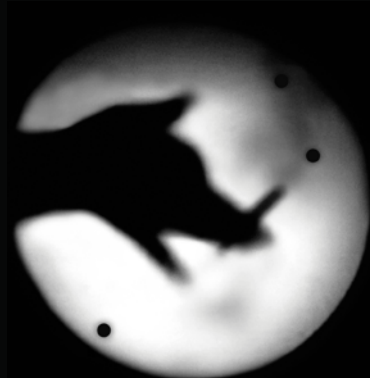
Naslov originala: **The Last Werewolf**

Poslednjih godina primetna je tendencija da se glavnotokovski autori „šaltaju“ na žanr. Razlozi su, verovatno, višestruki. Sa jedne strane, odrasle su nove generacije kojima pop kultura nije strana, kako u književnosti, tako i u filmu i stripu. Sa druge strane, žanrovske knjige se bolje prodaju, što nije za odmet ni za koga ko živi od pisane reči. Kakvi su rezultati? Za sada, odlični. I mada se od „mejnstrimaša“ tek može očekivati da se opuste i prepuste, odnosno da umesto obrade postojećih žanrovskih arhetipova stvore svoje, ne možemo da se bunimo kako su autori savladali gradivo. Colson Whitehead napisao je roman **Zone One** (u kojem se bavi zombijima), Justin Cronin **Prolaz** (u kojem je obradio motiv vampira), a Glen Duncan odlučio se za reinenciju gotovo zaboravljenog vukodlaka. Na koricama piše: Kao kad bi **Bret Easton Ellis** napisao **Drakulu**. I to, svakako, ima smisla. Duncan nije previše menjao mitologiju

o čoveku vuku u odnosu na ono što smo gledali u Hammerovim filmovima, ali su zato njegov stil i narativ ono što nas u ovom romanu iznenađuje. Ako ste bacili pogled na njegov roman I, **Lucifer**, jasno vam je da je on jedan od onih blebetavih pisaca, koji časka, obraća se čitaocu, pravi silne digresije, dok su dijalozi realistični, iscepkani, prepuni pop referenci i upadanja u reč.

No, ma koliko I, **Lucifer** imao intrigantnu premisu, koja kao da je iz stripa Gartha Ennisa, Duncan kao da je u nekom trenutku izgubio kompas, a nije imao valjanog urednika da ga vrati na pravi put. On u intervjuima ne krije da je bio očajan zbog slabe prodaje svojih poslednjih knjiga i da je razlog što se okušao u žanrovskom romanu materijalne prirode. Ali nema razloga da mu to uzmemo za zlo. Pošto je **Poslednji vukodlak** sjajna knjiga.

Jake ima dvesta jednu godinu i vukodlak je, po svemu sudeći, poslednji. Ali, izgleda da večni

život i nije tako privlačan kad si jedini od svoje vrste, i to ne može da promeni ni sav seks ovog sveta. Tekst koji čitamo zapravo je njegov dnevnik u kojem nam on pripoveda o događajima koji su ga naveli na suicidalne misli, ali i onima iz davne prošlosti iz kojih saznajemo njegov, takozvani, **origin story**, odnosno kako je postao to što jeste. Knjiga je uzbudljiva, zabavna, brzo se čita i nije nešto što ćete sresti svaki dan.

Čak i da vam se **Poslednji vukodlak** ne sviđa koliko se meni dopao, ne možete da kažete da vas Glen Duncan nije iznenadio. Jer, kako god da ste zamišljali vukodlaka u dvadeset prvom veku, Duncanova mašta vas je nadmašila. I ja mu na tome skidam kapu. A za slučaj da vam nije dosta, ne tugujte, pošto je **Poslednji vukodlak** tek prvi roman iz trilogije, a slede ga **Talulin čopor** i **Krv naša nasušna**.

Piše: Željko Obrenović

Stiven King

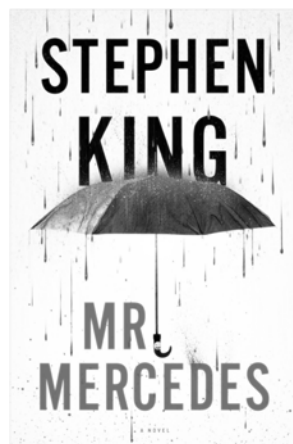
Mr. mercedes (2014.)

Iako mi je Stiven King među omiljenim autorima, njegove novije romane sam odavno prestao da čitam očekujući remek-delo. Čitam ih da bih video kako se uklapa u savremenu produkciju, čitam ih da bih video kako koristi moderne reference, čitam ih da bih video gde greši. A usput naletim i na poneki dragulj, kao što je prošlogodišnji **Joyland**. **Mr. Mercedes** nije **Joyland**, odmah da kažem. Da me je neko pitao šta bi to King trebalo da radi kako bi ponovo zablistao, rekao bih mu da menja žanr. Da nam ponudi ratni roman, vestern, istorijski roman, ljubavnu priču. Nešto drugačije. Samo da se više okane horora i natprirodnih pojava, o kojima je već toliko puta savršeno pisao.

Mr. Mercedes je trebalo da predstavlja korak u tom smeru. Prvi Kingov čistokrvni krimić. Kao i za većinu svojih romana, King je i za ovu knjigu do u tančine objasnio kako je dobio ideju i kako se ona razvila od sinopsisa za kratku priču do romana od četriristo strana.

I mada je naslov krajnje neinspirativan, premisa romana je intrigantna, mora se priznati. Detektiv u penziji, koji više ne vidi svrhu života i koji sve češće razmišlja o samoubistvu dobija pismo od zločinca kojeg nije uspeo da uhvati. Zločinac je kolima uleteo u red ljudi koji čekaju za posao, ubio desetinu njih, povredio još više... i kaže da ne namerava da ponovi ništa slično. Kaže da mu je taj jedan put bio dovoljan.

Naravno, ovo pismo detektiva trgne iz misli o suicidu i da mu razlog da živi. A ostatak romana je prilično staromodna igra mačke i miša, koja me je u mnogo čemu podsetila na promašaj Vorena Elisa po imenu **Gun Machine**. Sva sreća pa se King nije odlučio da napiše cigletinu od osamsto ili više strana, pa je ovih upola manje listova bilo podnošljivo. I nemojte pogrešno da me razumete, roman nije loš, kao verovatno svaki Kingov, ali nedostaje mu oštrica. Nedostaju mu sveža rešenja. Nedostaje mu rizik. **Mr. Mercedes** većim svojim delom ide na sigurno, bez većih iznenađenja. Naizmenično pratimo detektiva i ubicu i krećemo se ka finalnom obračunu. I mada mi je lik matorog detektiva, u kojeg je King očigledno ugradio dosta ličnog, donekle bio simpatičan, kao i način na koji su likovi u prvoj polovini romana dekonstruisali krimi žanr, razmišljajući naglas o

tome šta bi čuveni fiktivni detektivi uradili na njihovom mestu ili šta bi žanr očekivao od njih, vremenom sve to preraste u kingovsku papazjaniju, kojoj samo želimo da dočekamo kraj.

Meni je i dalje fascinantno da neko ko je napisao toliko romana i toliko priča, i dalje ima šta da kaže, pa čak i ako to nije na nivou njegovih najboljih dela. Za **Mr. Mercedes** se mora priznati da ima i glavu i rep, da nema zanatskih grešaka... i pretpostavljam da bi ovo za nekoga ko se prvi put susreće sa Kingom mogao da bude sjajan roman. Ali mi koji smo na njega navikli u mnogo boljem svetlu, čitaćemo ga sa uzdahom. I željno očekivati sledeći. Sa istom strepnjom. Ili sigurnošću.

ul. Milojka Lešjanina 1

018/242-261

**za više informacija
posetite našu FB grupu**

Razgovarao: Zlatibor Stanković
Prevod: Vladimir Tadić

Intervju s Robertom Rekjonijem:

Quo vadis, Dylan Dog?

Roberto Rekjoni je jedan od najpopularnijih strip scenarista u Italiji, i uopšte jedna od najpopularnijih strip figura savremene italijanske strip scene. Prvi razlog za to je činjenica da se ovaj Rimljanin od prošle godine nalazi na kormilu strip serijala „Dilan Dog“, uz „Teksa Vilera“ najprodavanijeg „Boneli“ mesečnika. To mesto zaslužio je nakon dvadeset godina profesionalnog stvaralaštva u vodama italijanskog stripa u koje je uplovio kao dvadesetogodišnjak. Kuriozitet vezan za njegovo urednikovanje na serijalu „Dilan Dog“ jeste to što je Dilanov „otac“, scenarista Ticijano Sklavi, inače povučen iz javnosti i bar prividno isključen iz stripovskih tokova, predložio njega kao osobu koja je u stanju da preporodi serijal o „detektivu natprirodnog“ čiji su tiraži nekoliko godina unazad sve primetnije padali. Iako pred poprilično izazovnim zadatkom, Rekjoni se odlučio na još jedan: čelnicima kuće „Boneli“ predložio je pokretanje prvog „Boneli“ serijala u boji. Neki novi „Boneli“ projekti o kojim Rekjoni i dalje stidljivo priča, već su u pripremi, a stripiski putevi iz Milana sve češće vode u Rim.

Za početak, možete li se setiti svog prvog scenarija? Onog za koji sigurno možete da kažete: „Ovo je moj prvi pravi scenarij“.

„Mašina 3“. Crtao ju je Leonardo Masimilijano (Leomaks) za reviju škole stripa koju smo obojica pohađali. Bila je to veoma ironična i nasilna priča. Godinama kasnije vratili smo se glavnom liku te priče.

Na kojim stripovima ste odrastali?

„Miki Maus“ i „Spajdermen“. Kasnije, sa dvanaest godina, otkrio sam „Andreu Pacijencu“ i „Dilana Doga“ i život mi je postao mnogo komplikovaniji.

Koji su pisci i scenaristi najviše uticali na vas?

Ticijano Sklavi, Frenk Miler, Elmor Leonard, Robert Hajnlajn i Džos Vidon.

Pitanje koje zanima svakog ljubitelja „Dilana Doga“ jeste kako je Sklavi uticao na vaše pisanje?

On je počeo sa svim elementima postmodernizma koji su kasnije postali zaštitni znak Kventina Taratina. Njegov opus, njegova sposob-

nost da raščlani priče drugih i da onda iskoristi njihove deliće kako bi konstruisao nove – to me je naučilo kako da gledam na narativ.

Što se tiče saradnje sa Sklavijem – da li ste upoznali jednog od najvećih italijanskih i evropskih scenarista neposredno pre nego što ste postali urednik „Dilana Doga“ ili ste bili u kontaktu i ranije? Poznat je po tome što ne voli da se pojavljuje u javnosti...

Poznao sam Ticijana ranije. Ne dobro, pošto je vrlo povučen i suzdržan, ali bio sam kod njega i bili smo u prilici da pričamo o „Dilanu Dogu“ i onome što on predstavlja. Kad je Ticijano rešio da revitalizuje serijal, pozvao me je i pitao me da li sam zainteresovan za to. Kazao mi je da je „Mater Morbi“ jedna od najbolje napisanih priča o istraživaču noćnih mora i da sam ja prava osoba da dovede „Dilana“ u sadašnjost. A kad te tako nešto pitaju, nemoguće je odbiti.

Koliko dugo ste pripremali revoluciju (ako je možemo tako nazvati) koja čeka „Dilana“ i njene glavne teme?

Imali smo godinu i po dana da počnemo da pripremamo priče iz novog ciklusa. Moja ideja je da vratimo „Dilana“ duhu koji je imao u početnim epizodama, da ponovo bude uznemirujući i, iznad svega, nepredvidljiv. Izbacićemo neke stvari koje su se podrazumevale i ubacićemo ponekog novog junaka – za početak. Ali sve skupa, scenaristi i crtači moći će više da rizikuju.

Kako ste reagovali na strahove mnogih čitalaca da će njihov omiljeni junak i svet u kome se kreće postati gotovo neprepoznatljiviji? Bilo je takvih reakcija na društvenim mrežama...

Bio sam spreman na negodovanje najtradicionalnijih fanova. Ali moja ideja je da vratim „Dilana“ onome što jeste, pa nemam sumnji da ćemo pridobiti i skeptike kad priče iz novog ciklusa budu počele da izlaze.

Njavili ste da će serijal „Dilan Dog“ dobiti kontinuitet, kao što ga danas imaju mnoge televizijske serije i stripovi. Već ste primenili nešto slično u serijalu „Džon Do“. Kako će to izgledati u „Dilanu“?

Da se razumemo, u odnosu na „Džona Do“, kontinuitet će svakako biti opušteniji. Kad poredimo TV serije – više kao „Doktor Haus“ nego „Izgubljeni“. U suštini, biće elemenata koji će se razvijati iz epizode u epizodu da bi posle isplivali na površinu u ciklusima koji će im biti posvećeni. Ali u pitanju će biti stvari skoro nevidljive onima koji ne obraćaju pažnju i svaka epizoda će moći da se čita sama za sebe.

Koje od „Dilanovih“ edicija će postojati u budućnosti i kakve priče će sadržati?

Jedan junak, pet varijanti:

DILAN DOG, mesečni serijal s pričama iz novog ciklusa. Dvanaest priča godišnje.

MAKSI DILAN DOG: OLD BOY objavljiivače nove „Dilanove“ priče koje će se odigravati u originalnom univerzumu koji je osmislio Ticijano – u Londonu zaleđenom u 1988. godini. Devet priča godišnje.

PLANETA MRTVIH, alternativni univerzum koji je osmislio Alessandro Bilota, a u kome se dogodila zombi-apokalipsa i Dilan je ostario. Jedna priča godišnje.

PRIČE IZ VAJKFORDA. U redovnoj seriji inspektor Blok će otići u penziju i nastaniti se na selu. Često će posećivati svog prijatelja Dilana u Londonu. Ali jednom godišnje Dilan će dolaziti kod njega u jedno predivno seoce u provinciji... Puno misterija i užasa. Jedna priča godišnje.

KOLOR FEST. Vratit će se inicijalnoj ideji s mnogim kompletnim autorima koji će davati svoje viđenje „Dilana“.

Da li nove dimenzije pripovedanja u serijalu znače da će i crtači imati nove izazove? Zasad se sve više tiče scenarista.

Izazov je i na scenaristima i na crtačima. Od svih je traženo da daju sve od sebe i da više rizikuju. Da daju emocije, da otkrivaju sebe, da

ulože delove svoje ličnosti u glavnog junaka.

Kakav je osećaj biti autor epizode „Mater Morbi“, jedne od najvoljenijih „Dilanovih“ priča iz ovog veka? Pretpostavljam da je taj teret sada nestao i da ga je zamenila druga vrsta tereta.

Kad sam pisao „Mater Morbi“, nisam očekivao da će priča imati takav odjek, pa se nisam uzbuđivao. A ni nakon toga, jer sam osoba koja ne gleda previše iza sebe, već se usredsređuje na sadašnjost. Ako se „Mater Morbi“ smatra dobrom pričom, drago mi je – ali ona je iza mene i moram da nastavim da pišem dobre priče. To je moja odgovornost.

Pošto ste tokom rada u izdavačkoj kući „Boneli“ imali prilike da saradujete s mnogo crtača, koliko se odnos između crtača i scenariste menja od priče do priče? Imate li određeni način pisanja i pripovedanja koji crtači moraju da prate po svaku cenu?

Kad god je to moguće, zamišljam priču onako kako će je nacrtati onaj kome je dodeljena. Trudim se da vidim šta mu se dopada za crtanje, a šta ne, koji su njegovi predlozi i njegove sklonosti, i uvek pokušavam da skrojim priču po njegovoj meri. Veoma volim da diskutujem sa svojim crtačima i da se raspravljam s njima. Nažalost, zbog rokova to nije uvek moguće.

Kog crtača biste naveli kao primer odlične saradnje? Mnogi „Dilanovi“ fanovi, kao i ja lično, smatraju da je saradnja s Masimom Carnevaleom na priči „Mater Morbi“ odličan primer simbioze scenariste i crtača.

Poznajem se s Masimom već dugi niz godina i verujem da znam šta mu prolazi kroz glavu kad sedne da crta tablu. U načelu, Masimu sve lako dosadi, tako da svaka tabla koju napišem za njega mora imati barem jedan njemu interesantan momenat, koji onda postaje centralan i oko koga on zida sve ostalo. Tako nikad ne gubi koncentraciju i uspeva da održi visok nivo na celoj priči.

Paralelno s revolucijom u „Dilanu Dogu“ započeli ste i „Siročad“, prvi „Bonelijev“ serijal u boji. Tvorci ste vi i Emilijano Mamukari. Kad i kako ste dobili ideju za ovaj projekat?

Strip „Siročad“ je rođen iz naše ljubavi prema pričama o odrastanju. „Gospodar muva“, „Ostani uz mene“, „To“ – da navedem nekoliko primera. A takođe su rođeni i iz moje ljubavi prema ratnoj fantastici i prema video-igrama. Emilijano i ja smo poželeli da ispričamo priču o vrlo surovom odrastanju, a da u isto vreme kažemo ponešto i o našoj sadašnjosti. Naučna fantastika je odlična za to, jer je savršen žanr za metafore.

Kako su u izdavačkoj kući „Boneli“ reagovali na ovu ideju?

Serija „Siročad“ bila je jedna od poslednjih koje je odobrio Serđo Boneli lično, na šta sam ponosan. Nije bilo nekih problema u vezi s tim – predstavili smo mu našu ideju i Serđo je rekao: „Dobro, krenite“.

Koji autori rade na „Siročadi“?

Emilijano Mamukari, Alesandro Binjamini, Đidi Kavenago, Masimo dal’Oljo, Luka Mareska, Verter del’Edera, Đorđo Santuči, Davide Đanfeliče i Mateo Kremona kad je crtež u pitanju. Lorenzo de Feliči, Analiza Leoni, Arijana Florean, Đovana Niro, Alesija Pastorelo, Luka Bertele i Stefano Simeone kad su koloristi u pitanju.

Recite nam nešto više o zapletu „Siročadi“.

To je priča o grupi klinaca koji su preživeli jedan holokaust i koje je prisvojila vojska kako bi ih pretvorila u vojnike. Zbog čega? Da bi ratovali protiv nepoznatog neprijatelja.

Teško je svrstati „Siročad“ u neku školu stripa. To je bez sumnje prednost kod čitatelja, podjednako i kod onih koji redovno prate „Bonelijevu“ stripove i kod onih koji to rade povremeno. Koje elemente stripa očekujete da će publika najbolje prihvatiti?

„Siročad“ su delom naučnofantastični strip, delom ratna priča, a delom misterija. Ali prava srž i duša priče su u likovima i u odnosima koji se razvijaju između njih. To je u osnovi priča o

čovečanstvu i ljudskosti. Eksplozije su samo pozadina.

Kakav je osećaj pisati naučnu fantastiku u današnje vreme, kad je 21. vek već odmakao, a književnost, stripovi i filmovi su puni fenomenalnih ostvarenja?

Naučna fantastika je žanr. I kao svaki žanr, za neke stvari može poslužiti dobro, a za neke loše. Izabrao sam naučnofantastičnu priču jer sam želeo da ispričam nešto o našoj sadašnjosti bez prevelikog ulaženja u detalje. Da sam smestio „Siročad“ u neki od skorijih ratova, to bi postala priča o tom konkretnom ratu u tom konkretnom delu sveta. Moj cilj je, međutim, da kažem nešto uopštenije o logici koja se nalazi iza rata i o tome kako je taj sistem uvek iskorišćavao nove generacije za svoje potrebe.

„Siročad“ je priča koja treba da se preseli i u druge medije, zar ne? U ovaj projekat uložena je prilična količina novca...

Ova priča je zamišljena kao nešto što može da se razvija na mnogim mestima, ali strip je naša osnova. Serija je vrlo ambiciozna – i skupa – i želimo da je razvijemo gde god je to moguće.

Koja stripska scena vam deluje najvitalnija poslednjih godina – američka, francuska, neka treća? Koji vam autori privlače pažnju?

Po meni je trenutno najvitalniji američki nezavisni strip, naročito ono što izdaje „Imidž“. Amerikanci prvi put ozbiljno istražuju neki drugi žanr osim superherojskog – i to im dobro ide. Pažljivo pratim šta rade Robert Kirkman i njegova ekipa.

Da li je budućnost izdavačke kuće „Boneli“ u mini-serijalima?

Koncept mini-serije je već prevaziđen. Na primer, „Siročad“ nisu prava mini-serija, već serija s krajem. Zamišljena je po sezonama koje mogu da se nastavljaju iz godine u godinu, zavisno od uspeha. U pitanju je razrađeniji koncept od onog koji nude mini-serijali.

Kakva je današnja italijanska scena? Mnogi je vide kao „Bonelijevu“ scenu, ali tu postoji još mnogo autora koji rade izvan te izdavačke kuće. Šta privlači vašu pažnju na lokalnim kioscima i u lokalnim knjižarama?

Autorska scena je u velikom usponu u Italiji zahvaljujući autorima kao što su Đipi, Zerokalkare, Manuel Fiori i mnogi drugi. A tu je i Leo Ortoalni, tvorac „Rat Mana“, možda i najbolji italijanski autor.

Koju „Bonelijevu“ seriju biste voleli da pišete?

„Teksa“. Ali kad bolje razmislim, već ga pišem! Koja je vaša poruka čitaocima „Dilana Doga“ i „Siročadi“ u Srbiji? Koje su osnovne stvari koje mogu pronaći u ovim stripovima?

Emocije, provokacije i vezivanje za likove i priču.

Piše: Marko Stojanović

Apsolutnih 100 (71)

Vestern na niški način

Kritika „Bilija Lutalice“ mogao bi biti tekst o jednom od najboljih debitantskih stripova svih vremena. Mogao bi to biti tekst o stripu koji nam je u jednom dahu dao sjajnog crtača i ništa manje svetao primer scenariste – koji su već u svom debitantskom ostvarenju, gle čuda, prodisali zajedno, i to punim plućima! I zaista, ako uzmemo u obzir da je „Bili Lutalica“ prvi korak u devetoj umetnosti Vladimira Krstić Lacija, crtača koji danas velikim slovima piše istoriju francuskog, a odskora i italijanskog stripa, i Miodraga Krstića Profketa, scenariste koji nam je podario jedan od najboljih grotesknih stripova bivše Jugoslavije, „Hyatt Herp, šerif iz Dumbstonea“, onda nije ni čudo što su mnogi od njihovih sledećih koraka bili oni od sedam milja – naročito u Lacijevom slučaju, budući da u poslednjih osam godina radi stripove za izdavače kao što su „Delcourt“, „Soleil“ i „Sergio Bonelli Editore“! Mogao bi ovo biti tekst o dva dvadesetogodišnjaka koji su zajednički, bez pardona, grunuli na domaću strip scenu i njihovom debi stripu koji i danas, više od tri decenije kasnije, sija i na planu crteža i na planu scenarija – i koji ni u prvom ni u drugom segmentu ne pokazuje jasne uzore (što je, uzevši u obzir mlade godine svojih autora, samo po sebi zapanjujuće). Zapanjuje i potpuni nedostatak (neizbežnih?)

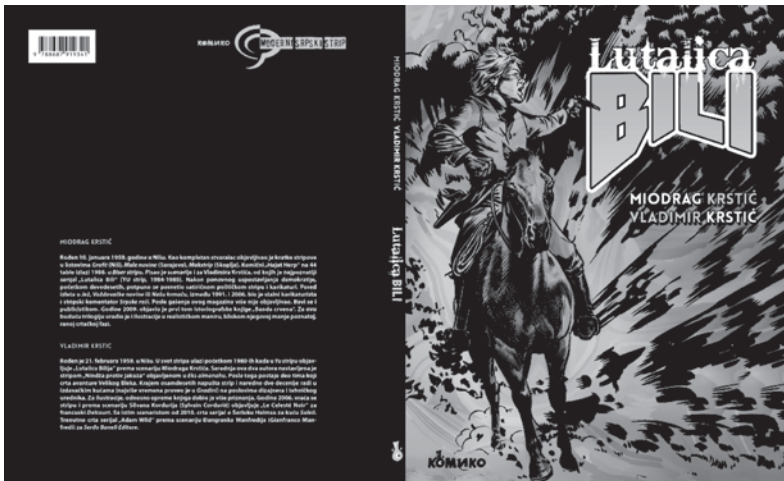
početničkih grešaka, zapanjuje pokazana zrelost u pripovedanju...

I upravo bi ta zrelost kojom odiše „Bili Lutalica“, koja se manifestuje u toliko često puta pominjanoj (i tako retko viđenoj) simbiozi između teksta i slike, mogla biti tema ovog teksta, budući da je Lacijevo i Profketovo ostvarenje nesumnjivo jedna od najupečatljivijih saradnji u domaćem stripu. Kombinacija slike i reči koja tvori strip u teoriji bi trebalo da pojačava efekat jednog elementa kroz drugi, kako to rade najbolji, znalčki pomešani kokteli, ali je, nažalost, mnogog češći (blago rečeno) onespokojavajući efekat mučkanja pića u želucu posle pijanke. Strip, kolaborativni strip, mora da bude jedinjenje, a ne smeša – da bi bio vanserijski, strip jednostavno mora da bude više od proste sume zajedničkih delova. Takvo jedinstvo izuzetno je teško postići čak i onda kad scenario i crtež potpisuje samo jedan autor, a kad su u pitanju dve autorske ličnosti, sa svojim osobenim stvaralačkim identitetima, misija postaje gotovo nemoguća. Upravo zato impresionira Profketova i Lacijeva saradnja koja u potpunosti funkcioniše kao organska celina, ni u jednom trenutku ne pokazujući šavove koji, po definiciji, vizuelno i tekstualno drže zajedno... Što je nešto što se prosto, kad se o kolaboraciji radi, veoma,

veoma retko sreće. Mogla bi ovo biti diskusija o tome kako je tačno ova saradnja postigla taj toliko željeni stepen usklađenosti, pa bi se ključ rešenja zagonetke možda našao u Lacijevom intervjuu u 14. broju „Strip Pressinga“ i njegovoj izjavi da je „Bili“ rađen „u jednu dušu“, te da se to i takvo iskustvo više nikad neće ponoviti nijednom od saradnika...

Ovo bi onda mogao biti tekst o gomili anegdota koje su obeležile rad na „Biliju Lutalici“. Mogla bi to biti priča o tome kako je inače ozbiljni Profke skakao unaokolo po maloj dnevnoj sobi u Rudničkoj 11 i na radost Lacijevih malih ćerki potezao nevidljive revolvere na podjednako nevidljivu braću Džibit, sve u cilju dočaravanja Laciju kako je on to u svojoj glavi video. Mogla bi to biti priča o tome kako su Profke i Laci zaverenički u svoj strip ubacili lik svog starijeg kolege i prijatelja Dragana Jovanovića Fere, svakako barda niškog stripa, tek ga ovlaš prerusivši u šerifa Ferija – koji je sa Ferom, sem nepogrešivog lika, delio i karakterističnu povredu, kao i ljubav prema dobroj šali i kapljici. Mogla bi ovo da bude i priča o tome kako je Profke, isprva, zamislio strip kao dosta groteskniji nego što je na kraju ispao, pa se predomislio i od Lacija tražio da u skladu s tim promeni prvih nekoliko strana glavnog toka priče i nacrtu ih realističnije – na šta je Laci pristao a nije uradio... I što je Profke, potom, u mom prisustvu, saznao tek tri decenije kasnije, budući da blagovremeno nije čitao objavljene stripove. Mogla bi ovo čak biti i priča o tome kako je scenario za čitav drugi album „Bilija Lutalice“ napisan i kako te, već pomenute tri decenije, skuplja prašinu u jednoj fioci nadomak Palilulske rampe, čekajući crtača Lacijevog kalibra koji će se pobrinuti da Bili i Gudblad, bežeći od narednika Slokomba preko severa Amerike, stignu nikud drugde do u Rusiju, napravivši od ovog vesterna ono što sve vreme zapravo i jeste – istern (eastern)...

Ovo bi mogao biti tekst o tome kako je „Bili Lutalica“ valjda prvi srpski istern – jer ako je „Đangova osveta“ Kventina Tarantina legitiman saudern (southern), onda je Profketovo i Lacijevo čedo svakako istern, veoma različit od, recimo, „Valanda“ Dragana Stokića Rajačkog, „Kelijska Branda“ Branislava Kerca i Branka Plavišića, te „Teksaških jahača“ Dragana Savića i Rajka Miloševića Gere. Savićevi i Gerini vesterni, na primer, verno rekreiraju matrice američkih celuloidnih kaubojaca, pružajući čitaocima osećaj apsolutne autentičnosti putem dramaturgije i ikonografije – svaki dijalog njihovih stripova bi, recimo, komotno mogao da nosi potpis nekog od scenarista klasika vesterna... Ovo bi stoga mogao biti tekst o dijalozima „Bilija Lutalice“, u kojima ljudi sa Divljeg zapada mirne duše pričaju o isprav-

Piše: Dejan Dabić

Multimedijski superheroji (35): Dži Aj Džo (G. I. Joe)

Pola veka američkog heroja srpske krvi

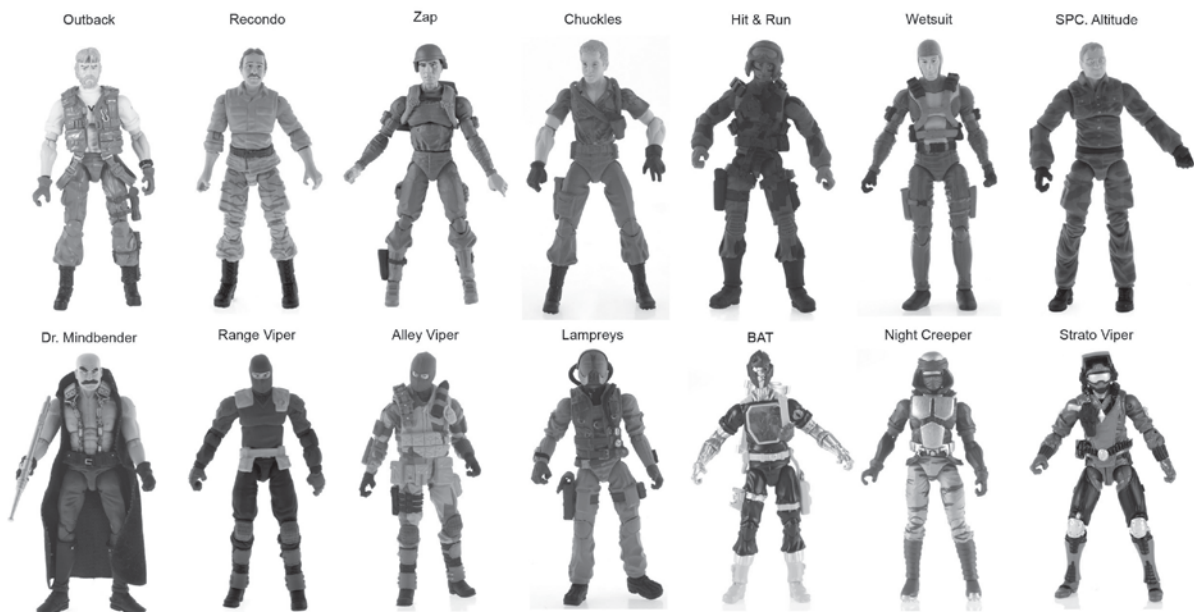
Pre nekoliko meseci Dži Aj Džo (G. I. Joe), popularna figurica vojnika nastala uoči Vijetnamskog rata, obeležila je pola veka svog postojanja. Tada je od strane kompanije „Hasbro“ (Hasbro) predstavljena na sajmu igračkara u Njujorku. Idejni tvorac figurice je Don Livajn, koji je dizajnirao figuricu visoku 30 centimetara sa 21 pokretljivim delom. Ono što je za sve nas dodatno zanimljivo jeste legenda koja kaže da je kao prototip za ovog akcionog junaka, za kojeg su u ovih pedeset godina bili podjednako zainteresovani i deca i kolekcionari, poslužio heroj iz Drugog svetskog rata, američki narednik Mišel Pejdz (Mihajlo Pejović, „naše gore list“, dete krajiških emigranata). I sam Livajn, koji je bio učesnik rata, kaže da je igračku kreirao u čast ratnih veterana, ili kako je to formulisao jedan od nekadašnjih direktora „Hasbroa“ – „za srčane borce koji ratuju za pravu stvar“. Ova figurica, kao i sam junak u celini, sa promenjenim društveno-političkim okolnostima i na zahtev tržišta, doživljavao je mnogobrojne metamorfoze postajući multimedijski heroj, čime i

definitivno zaslužuje mesto u našoj rubrici. U periodu velikih protesta protiv Vijetnamskog rata sa jačanjem hipi pokreta i jedne sasvim drugačije politike na tragu „šezdesetosmaških“ previranja, Dži Aj Džo postaje sve manje zanimljiv svojim vojnim, a sve više svojim avanturističkim obeležjima, kao superheroj koji istražuje i spasava; na tržišnu utakmicu i na činjenicu da je ljudima dosta rata, utiče i uspon vezan za filmski serijal „Rat zvezda“, koji otpočinje u drugoj polovini sedamdesetih, zbog čega i „Hasbro“ odlučuje da preorijentiše svoju proizvodnju prilagođavajući svemu tome i „džiajdžojca“, smanjujući ga na nekih desetak centimetara.

Dži Aj Džo počinje da se pojavljuje i u stripu; u okviru Marvelove serije izlazio je punih dvanaest godina, a u međuvremenu je postao i junak kratkih i dugometražnih crtanih filmova, polako utirući put i ka bioskopskom platnu. Metamorfoza Dži Aj Džoa podrazumevala je i činjenicu da on nije ostao usamljen, već je transformisan u „tim

superrelitnih vojnika sa svih strana sveta od kojih svaki ima određenu specijalnost i vrhunsku opremu koja mu pomaže da odradi posao“. Holivud je imao dodatnu odgovornost prema fanovima ovog junaka – o čemu Stjuart Biti (Stuart Beattie), jedan od scenarista filma reditelja Stivena Somersa (Stephen Sommers), „Dži Aj Džo: Uspon kobre“ (G.I. Joe: The Rise of Cobra, 2009) – kaže: „Fanovi su ti koji su od Dži Aj Džoa stvorili ono što jeste, tako da svaki put kada radite na ovakvim projektima, morate da oslušujete i shvatite šta je to što oni žele, a jedini način da to i uradite jeste da i sami postanete fan“. Sledi avantura sa elementima trilera i fantastike – od azijskih planina, egipatskih pustinja, polarnih predela, sve do savremenih megalopolisa, protkana korišćenjem najnovije tehnologije i to kako one ispred, tako i one iza kamere. Zarada od preko pedeset miliona dolara samo tokom ulaznog vikenda bez obzira na loše kritike, uticala je i na snimanje nastavka „Dži Aj Džo: Odmazda“ (G. I. Joe: Retaliation, 2013) sa, za nijansu, manjom zaradom od prethodnika, ali i dalje blokbusterskim učinkom (to ne treba da čudi ako znamo da je producent filma bio Lorenzo di Bonaventura/ Lorenzo di Bonaventura, koji je učestvovao i u box office uspehu „Transformersa“, a da je jedan od izvršnih producenata bio i reditelj prethodnog nastavka, Stiven Somers, tvorac „Mumije“).

Priča o Dži Aj Džou može biti poučna i van sveta šoubiznisa i zabave, kao nešto što nije samo populistički i tržišni fenomen. Nacije koje neguju svoje heroje – opstaju, one druge – sasvim nestaju ili kao Hazari, postaju deo svima znane, ali ipak – tuđe tradicije.

Piše: Đorđe Bajić

Godzila

Režija: Gareth Edwards

Uloge: Aaron Taylor-Johnson, Elizabeth Olsen, Bryan Cranston, Juliette Binoche, Ken Watanabe, Sally Hawkins

Prvi film o Godzili snimljen je u Japanu davne 1954. godine, a tokom proteklih šest decenija ovo džinovsko čudovište sa sklonošću ka razaranja višemilionskih gradova postalo je prepoznatljivo van granica zemlje u kojoj je izmišljeno i danas je deo svetske popularne kulture. Holivud je već jednom ranije pokušao da amerikanizuje koncept – Ronald Emrich je 1998. godine uradio rimejk koji je na blagajnama prošao lošije nego što se očekivalo, dok su ga kritičari, sa punim pravom, sravnili sa zemljom. Emmerichova Godzila je jedan sasvim budalast i, bez obzira na izdašni budžet, krajnje nespretno zamišljen/realizovan film koji bi danas bio potpuno zaboravljen da njegov soundtrack nije ponudio par rado slušanih pesama (Jamiroquai – Deeper Underground, Puff Daddy featuring Jimmy Page – Come with Me).

Šesnaest godina nakon Emmerichovog debakla, Holivud Godzilu još jednom „diže iz mrtvih“ – ovoga puta u režiji širim masama slabo znanog Garetha Edwardsa. Sofisticiraniji poklonici žanrovskog su ovog britanskog sineasta zavoleli nakon njegovog debitantskog filma Čudovišta, niskobudžetnog SF-a koji je napravio pravu senzaciju u vreme premijernog prikazivanja 2010. godine. Imajući u vidu kvalitet ovog filma i sličnosti u konceptu Čudovišta i Godzile, ne čudi što su čelnici Warner Brosa odlučili da upravo Edwards režira novu preradu. On je na raspolaganju imao impresivnih 160 miliona dolara, ali, za razliku od prethodnog filma, nije imao određene ruke. Edwards je Godzilu realizovao sa stilom i finesom, ali nije uspeo da, bez obzira na 360

puta veći budžet (vizuelno impresivna Čudovišta su koštala svega 500.000 dolara), ponovi snagu i ubedljivost debija.

Scenario Maxa Borensteina je upotrebljiv, ima tu zanimljivih momenata i nekoliko pametnih odluka, ali priča ne nudi ništa suštinski novo. Da stvar bude gora, dvoje glavnih glumaca, Aaron Taylor-Johnson i Elizabeth Olsen, ne uspevaju da se nametnu i nateraju nas da za njih navijamo. Njihove uloge su tipski napisane (dvoje mladih koji se mnogo vole: on vojnik sa traumom iz detinjstva, ona bolničarka i brižna majka jednog slatkog deteta) i odglumljene bez ubeđenja. Pokuda posebno ide na račun Taylora-Johnsona od koga Holivud već nekoliko godina neuspešno pokušava da napravi zvezdu. Dobro, momak je lepuškast i snalazi se u manje zahtevnim ulogama (filmovi iz Fajter/Kick-Ass serijala, na primer), ali se udruveni svaki put kada dobije ozbiljniji glumački zadatak. Tako je bilo u Ani Karenjinoj i Divljacima, tako je i u Godzili.

Bryan Cranston, Juliette Binoche, Ken Watanabe i Sally Hawkins su takođe u filmu, mada im Borenstein nije obezbedio dovoljno prostora. Ovo posebno važi za legendarnu francusku glumicu Binoche koja u Godzili ima samo dve i po scene, dok je slična sudbina zadesila i Sally Hawkins. U trejleru je sugerisano da Bryan „Walter White“ Cranston ima glavnu

ulogu, ili bar ulogu koja po važnosti može da parira onoj koja je pripala Aaronu Tayloru-Johnsonu, ali se ispostavlja da to baš i nije tako. Šteta. Cranstona nikad dosta, pa čak i kada, kao ovde, malo pretera sa emocijom. Japanac Ken Watanabe je iskusan i sposoban glumac, ali niko ne bi mogao da se izbori sa katastrofalno napisanim replikama koje su mu zapale u Godzili. Kada neko u filmu o čudovištima počne da priča o tome kako se priroda pobunila protiv ljudskog roda vreme je da se na androidu proveri šta ima novo na internetu.

Ipak, glavna zvezda filma je, naravno, Godzila. A sa Godzilom ovoga puta nema greške. Specijalni efekti su zaista izvanredni, scene uništenja su spektakularne i povremeno između da oduzmu dah – naročito ako film gledate u 3D tehnologiji. Pored bledunjavog glavnog glumca, najveći problem je predugačka ekspozicija. Edwards je očigledno pokušao da u prvoj polovini filma pripremi teren i upozna nas sa junacima, što je jednim delom i uspeo, ali spor početak u zbiru donosi više štete nego koristi pošto su, eto ironije, ljudski likovi u ovom 3D filmu krajnje jednodimenzionalni. Godzila jeste prvenstveno spektakl o džinovskim čudovištima koja se bore i/ili uništavaju sve pred sobom, ali odsustvo ubedljivog dramskog čvorišta sakati film. Ipak, Edwardsov Godzila je, bez obzira na istaknute mane, kudikamo bolji od Emmerichovog. Razlika je u klasi. Čak i uz hendikepe u vidu problematičnog scenarija i još problematičnijeg glavnog glumca, Edwards uspeva da pokaže za šta je sve sposoban.

GODZILLA

Piše: Zoran Janković

X-Men: Dani buduće prošlosti

Režija: Bryan Singer

Uloge: Hugh Jackman, James McAvoy, Michael Fassbender, Jennifer Lawrence, Patrick Stewart, Ian McKellen, Nicholas Hoult, Peter Dinklage, Halle Berry...

Iz nekoliko razloga (nedavne indiskrecije iz privatnog života i podosta potklizavanja u minulom radu reditelja) nova „epizoda“ X-ljudi dočekana je mahom sa prilično strepnje. Stvar je po Singera bivala još komplikovanija jer se Matthew Vaughn odlično snašao, sa Prvom klasom stvorivši možda i ubedljivo najbolji superherojski film novog nam milenijuma.

Ipak, čuda su i dalje moguća, srećni ishodi su još uvek jedna od opcija, a strepnja je katkad tek prenatrpan oprez na večnoj klackalici između proživljenog u prošlosti i onoga što nam budućnost možda donosi, a upravo time se na nivou motiva bavi scenarijski-rediteljski tim ovog ostvarenja. Naravno, dosetka nije preterano originalna, vidali smo to i ranije mnogo puta, a nekako se već izrodila u počestu stilemu superherojskog žanra/podžanra. Međutim, ono što definitivno ovaj poznati koncept spasava utiska izraubovanosti su sigurnost i samosvest koju Singer u ovoj rediteljskoj epizodi tako jasno i glasno očitava, možda i nenadano nas podsećajući zbog čega, tačnije, na osnovu čega je većina filmofila nekada polagala tolike nade u njega.

Naravno, posve je izlišno baviti se vizuelnom stranom i tehničko-zanatskom kompetencijom ovog naslova, to je već poodavno aksiom kada je reč o ostvarenjima ovih ambicija, ovog gabarita i ove klase. Pošto teško da spora može biti po toj osnovi, ostaje da se vidi i pojasni u čemu je to Singer i u tolikoj meri uspeo. Pomenuti dramaturški zahvat (motiv povratka u prošlost sa namerom da se izmeni neumitno u bliskoj budućnosti) u ovom konkretnom slučaju poslužio je za dve svrhe – iz njega se izrodilo nekoliko neporecivo ubedljivih akcionih segmenata, ali i ono što je, može biti, ipak značajnije i za duže pamćenje – efektno je prikazana klaustrofobičnost superherojskog mikrouniverzuma (to je, doduše, jedna od stavki kojima bi trebalo da se pozabavi i sama Marvelova imperija, ali o tome možda neki drugi put). Naprosto, Marvelovi junaci, iako superheroi kojima ni ljudska zloba a ni razne utvare ne bi trebalo da predstavljaju opasnost, predstavljeni su kao borbeni, ali nesnađeni borci protiv sudbine i raznih pojavnih oblika teskobe koje im je ona namenila.

Tome treba dodati i Singerovo potenciranje osećaja ugroženosti, zahvaljujući čemu se briga za Marvelove izopštenike iz sveta uvrežene normalnosti, možda i bez preteranog učitavanja diskutabilnih naknadnih značenja i dodatnih implikacija, da posmatrati i kao metaforična zabrinutost za, recimo, LGBT populaciju, ali i sve ostale marginalizovano-skrajnuto-stigmatizovane društvene grupacije, koje naprosto postoje i teže, baš poput Marvelovih X-ljudi, nekakvoj vrsti integracija i, može biti, pomirenju sa dominantnom i očito nenaklonjenom joj i borbenom i nedovoljno trpeljivom većinom. Singer sve to uspeva da upakuje u prividno sasvim po poznatoj meri skrojenu oblandu predletnjeg blockbustera stripovskog porekla, i tu se možda krije i najveća vrednost ovog ostvarenja. Upravo lakoća i neusiljenost kojom Singer i bratija mire kanone stripom inspirisanog filma sa Marvelovim predlošcima i šablonima i uzusima repertoarskog filma A klase, a sve to garnirano, eto, i sa mogućim slojem društvene angažovanosti (koja će možda biti i uočena i shvaćena kako je i nameravana, jer na uzorku velikih brojeva gotovo svaki je ishod moguć) čine da u pamćenje prizovemo Singerovo umeće, ali i da da dođemo do krajnjeg suda koji veli da se u slučaju Dana buduće prošlosti radi o kvalitetnom filmu i dostojnom nastavku priče iz ovog serijala.

A kada je već reč o klasi, da nikakve zabune ne bi bilo, Dani buduće prošlosti kaskaju za Prvom klasom (a kako i ne bi kada je Vaughnovno čedo naprosto remek-delo, možda i ne nužno posmatrano isključivo u okviru podžanra i kategorije kojoj pripada), ali jeste vidni napredak u odnosu na, ne samo, brljotine kojima nas je Singer nedopustivo dugo čašćavao, već i kada ovo novo delo poredimo sa ranijim mu pokušajima na iste ove, nazovimo ih tako, X-ljudske teme.

Piše: Zoran Janković

The Grand Budapest Hotel

Režija: Wes Anderson

Uloge: Ralph Fiennes, Tony Revolori, Saoirse Ronan, F. Murray Abraham, Tilda Swinton, Willem Dafoe, Adrian Brody, Jeff Goldblum, Harvey Keitel, Mathieu Amalric...

Pored toga što neizmerno zabavlja i prirodno se nadovezuje na dotadašnji opus reditelja Wesa Andersona, *The Grand Budapest Hotel* nanovo baca svetlo na još jedan bitan fenomen. Naime, Wes Anderson je i u ovoj rediteljskoj epizodi, istrajno i odlučno ostajući svoj na svom, uknjižio još jedan značajan rezultat na bioskopskim blagajnama otadžbine, ukazavši ponovo koliko daleko se na polju arthouse filma (ili, možda preciznije, filma neskrivenih, nazovimo ih tako, umetničkih ambicija) može ići danas, a da pritom film ne sklizne u zabat koji posećuju tek najostrasceniji posvećenici.

Posvećenost je odrednica još jedne značajne odlike ovog filma – kako upadljivo naglašavaju na špici i u promo-materijalu samoga filma, scenario za film je nastao usled nadahnuća prozom velikog Stefana Zweiga. Stefan Zweig jeste književna gromada, istinski vredno i važno pero na nivou svetske književnosti, ali, i uprkos svim gorenavedenim epitetima, poznat je tek prekaljenim knjigoljupcima na treću decimalu, a takvih je, ako se ne varamo, neznatno malo unutar „korpusa“ prosečnih posetilaca bioskopa danas. Ipak, *The Grand Budapest Hotel* je samo nadahnut onim što se, uz ponešto nužnih prečica i pojednostavlivanja, može smatrati stilemama Zweigove proze i šire shvaćenim Zweigovim svetonazorom. To se ponajpre odnosi na vremensko-prostorni okvir priče (diskutabilni evropski belle epoque u predahu između dva svetska rata) i atmosferom tihe dekadencije i predosećanja kraja jednog vremena (ili jedne ere).

Ipak, Anderson se tu negde zaustavlja u aproprijaciji te fiktivne Zweigove formule u svoj autorski mikrouniverzum, a za krajnje ruho *The Grand Budapest Hotel*a on ipak bira komediju svesno i dobro ukorenjenu u persiflaži. Andersonovo konsekventno viđenje persiflaže na mahove zadobija i farsične tonove, da zabune ne bude, u potpunosti saglasne sa onim što je on, kao ključni autor, u ovom filmom i njime hteo da kaže i da nam predoči. Stoga ni ne čudi što ova priča o sunovratu prestižnog hotela i živopisnim lutanjima likova koji su ga nekad naseljavali i ka njemu gravitirali na trenutke biva osnažena frenetičnim ritmom i neodoljivom karikaturnom prena-glašenošću, tako svojstvenim ponajpre eri nemog filma, ali i animiranog filma starijih krštenica.

Naravno, gledalac, pa bio on dobronamerna duša ili nepopravljivo sitničava cepidlaka, ima puno pravo da se zapita čemu sve to, šta je poenta ili krajnji smisao takvog pristupa. Osim što se dobar deo odgovora nimalo suptilno krije u dosadašnjoj filmografiji Wesa Andersona i njegovih pouzdanih satelita, moguće pojašnjenje može predstavljati i očigledna i zbilja neodoljiva zaigranost mogućnostima kojima Anderson tako uzneto paradira (i) u ovom svom filmu. Uznetost Andersona sasvim lako, brzo i nimalo usiljeno prenosi se na gledaoca za koga je Anderson ovoga puta sročio staro/onovremensku avanturu kojoj ne manjka ni bizarnosti ni humora ni osobenosti, a ni uvek dobrodošle i i dalje cenjene zaumnosti.

Tom utisku svakako treba dodati još nekoliko nužnih opaski – Anderson zaista znalački balansira „zvezdastim“ glumačkim ansamb-lom, punim potvrđenih i samopouzdanih veličina, a uspeva da u nekoliko navrata izmami i grleni smeh publike, dok sam film na vizuelnom nivou i na planu kompozicije gotovo svakog kadra mami na ovacije. Tu je i izvanredan muzički skor maestra Alexandrea Desplata, a Ralph Fiennes (za neke možda i nenadano) briljira pokazujući neporecivi glumački talenat, dosad retko obznanjivan i korišćen.

Anderson, tu spora ne može biti, kanda, potpuno svesno izneverava serozni ton Zweigove proze, ali uspeva da to nadomesti impesionističkom preciznošću u drugim aspektima, te ne čudi što Anderson i ovim svojim ostvarenjem zadržava potpuno zaslu-ženu apartnu poziciju, kotu koja čini da njegovi filmovi neizostavno bivaju doživljavani, a i plasirani, kao integralni i posve prirodni deo kino-repertoara, da bi se ubrzo potom našli i pod okriljem kolekcije Criterion, viđene za sadržaje možda i potpuno oprečne vrste.

Piše: Đorđe Bajić

Top je bio vreo

Režija: Slobodan Skerlić

Uloge: Stanislav Rucnov, Anita Mančić, Muhamed Dypovac, Mugdim Avdić, Kenan Musić, Nikola Đuričko, Slavko Štimac, Milica Mihajlović, Bojana Maljević, Faketa Salihbegović

Snimanje filma *Top je bio vreo* je završeno u februaru 2011, a film je premijerno prikazan na FEST-u, pune tri godine kasnije (redovna bioskopska distribucija u Srbiji i, eventualno, regionu planirana je za septembar 2014). Tri godine u postprodukcijom limbu su ukazivale da je *Top* film sa problemom, a to se i potvrdilo kada je ova drama o opsadi Sarajeva konačno prikazana. Nesporno, u pitanju je ostvarenje koje je posedovalo znatan potencijal, ali je negde u realizaciji zapelo.

Priča filma je smeštena u ratom razoreno Sarajevo, negde početkom devedesetih. Srpska opsada je u toku, grad je svakodnevno granatiran, civilne žrtve su velike. Smrt vrebava iza svakog ugla i tenzija slama i najjače. Glavni lik je srpski dečak kome na samom početku filma ginu majka i otac. Brigu o od šoka zanemalom siročetu

preuzima komšinica Hatidža (Anita Mančić), muslimanka koja se ne obazire na nacionalnu/versku pripadnost i želi da nevino dete zaštiti po svaku cenu. Ipak, ratni užasi pokolebaće i one najčistijeg srca...

Skerlićev *Top je bio vreo* je filmska adaptacija istoimenog romana Vladimira Kecmanovića, romana koji je u vreme svog prvog objavljivanja 2008. godine, a i kasnije, izazvao dosta kontroverze. Ovaj roman nevelikog obima je uspeo da na efekatan način prikaže košmar rata u kome se zamagljuju granice između dželata i žrtve. Završne strane romana u kojima je opisano kako dečak sa srpskih položaja puca na grad iz koga je upravo pobjegao izazvale su najviše polemike. Ovaj bolan, užasan kraj svakako nije politički korektan, što su mu mnogi i zamerili, ali se veoma dobro uklapa u sveopšti nihilizam romana i njegovu

konačnu poruku: rat svojim krvavim rukama drobi nevinost i satire ono dobro u ljudima. Skerlić je u scenariju za svoj film izmenio kraj i zbog toga je izvorna poenta u potpunosti izneverena. On je kao scenarista i reditelj imao pravo na takvu odluku, ali je ona u znatnoj meri okrnjila snagu priče i umanjila završni udarac. Pored ove, ključne i najveće izmene, modifikovani su još neki delovi romana – pre svega prizori nasilja muslimana nad srpskim civilima u Sarajevu, što je svakako dodatno promenilo ton priče. Šta u filmu valja? Kao prvo, treba istaći da je Anita Mančić ostvarila odličnu ulogu, a sve pohvale je zaslužio i dečak Stanislav Rucnov kome je pripao težak zadatak da nas, praktično bez ijedne reči, vodi kroz film. Pored ove dve glumačke kreacije, bio bi greh ne pomenuti fotografiju Dušana Joksimovića koja poseduje vanserijsku upečatljivost. Ostalo... Ostalo i nije baš tako upečatljivo... Posebno smeta što su mnogi odlični glumci gotovo u potpunosti protračeni u filmu, svedeni na minijaturne epizode. Slavko Štimac u poslednjoj trećini konačno dobija nešto više prostora, ali su zato, na primer, doajeni Mira Banjac, Gordana Gadžić i Ivica Vidović (kome je *Top*, da stvar bude gora, poslednji film u karijeri pošto je preminuo nedugo po završetku snimanja) tek nešto malo više od statista. S druge strane, Bojanu Maljević je trebalo u potpunosti odstraniti iz filma ili, još bolje, zameniti glumicom koja je u stanju da se nosi sa kompleksnošću ove male ali važne uloge.

Nakon premijere *Topa* na FEST-u, u štampi je jedno izvesno vreme trajala žustra prepirka Skerlića i filmom nezadovoljnog Kecmanovića, mada je, paradoksalno, ako se izuzme tih nekoliko pobrojanih izmena, filmska verzija prilično verna romanu. Kada se sve oduzme i sabere, Skerliću bi sasvim lako mogle da se oproste izmene koje je uneo – ali samo pod uslovom da su one doprinele kvalitetu filma i upečatljivosti vizije. Po vlastitom priznanju, Skerlićeva namera je bila da uzbuđi, provocira... „Dečja suza nema nacionalnost ni konfesiju“, izjavio je svojevremeno reditelj i to, naravno, nije sporno. Nažalost, filmska verzija *Topa* jednostavno nema onu snagu i ubedljivost koju poseduje roman. Uzbuđenje i provokacija su izostali, a umesto njih smo dobili jedan prilično ravan, pa čak i mlak film koji svakako nije bez određenih kvaliteta, ali koji definitivno ne uspeva da dostigne umetničku vrednost na koju pretenduje. *Top* je, da rezimiramo i zaključimo priču, bio mlak.

Piše: Dejan Dabić

Montevideo, vidimo se! 2014

Režija: Dragan Bjelogrić

Uloge: Miloš Biković, Petar Strugar, Arman Asante, Viktor Savić, Elena Martinez, Branko Đurić, Predrag Vasić, Nebojša Ilić, Vojin Četković, Nikola Đuričko, Vlastimir Đuza Stojiljković, Dragan Nikolić

Nakon velikog uspeha prvog dela filma „Montevideo, Bog te video!“ (2010), koji je potvrđen enormnom bioskopskom gledanošću – čak i godišnjom nagradom domaćih kritičara Fipresci Srbija! (i sam Dragan Bjelogrić bio je prijatno iznenađen ovom nagradom, što je i rekao na dodeli) i visokim rejtingima prve i druge sezone TV serije – u bioskopima se posle nešto više od tri godine pojavio i nastavak filma, a u međuvremenu i treća sezona TV serije – „Montevideo, vidimo se!“.

U drugom delu „Montevidea“, Tirke, Moša, Milutinac i ostali stižu u Urugvaj na prvi fudbalski mundijal, nakon napornog višenedelnog putovanja. Filmska dramaturgija „Montevidea 2“ prilično se razlikuje od televizijske, ali je težište na učešću naše reprezentacije na Svetskom prvenstvu u fudbalu 1930. godine i na njihovom suočavanju sa svetom, kako rezultatski – na „zelenom tepihu“, tako i civilizacijski. Čini se da je scenarijski tim: Ranko Božić, Dimitrije Vojnov i sam, Dragan Bjelogrić, namerno insistirao na nekoj vrsti identifikacije Srbije onoga vremena (odnosno, reprezentacije Kraljevine Jugoslavije u kojoj su igrali samo srpski igrači) i Srbije danas – u raljama svetske politike i geostrateških interesa globalnih moćnika (našoj reprezentaciji čine se razne nepravde – od trenutka dolaska na prvenstvo, pa sve do jednog od odlučujućih momenata koji se prepričavaju kao fudbalske legende – o lokalnom policajcu koji je iz auta vratio loptu u igru), metaforično prelamajući ove odnose preko čelnika FIFA, fudbalskih menadžera i drugih mešetara (scenarijski postupak koji oni koriste poznat je npr. iz istorijskih romana kada pisci žele da nam približe dva vremena na taj način da nam se čini da su likovi u epohi, u stvari, naši savremenici). Filmska priča ima više rukavaca koji upućuju na određene ličnosti – jedan od njih vodi ka beskrupuloznom fudbalskom menadžeru kojeg igra Arman Asante, drugi vodi ka lepoj Dolores (osvežavajuća pojava španske glumice Elene Martinez) sa kojom Tirke ima romansu i treći – i po nam najuspešniji deo – odnosi se na prijateljstvo malog Stanoja i hrvatskog emigranta Paka (odlični Branko Đurić-Đura). Zanimljiva je i posveta učinjena na kraju filma, najstarijem filmskom glumcu u našoj zemlji – Đuzi Stojiljkoviću koji tumači odraslog Stanoja; naravno, na neki način, posvetu je učinio i reditelj Bjelogrić sebi kao glumcu, ali je činjenica i to da je uz tretman epohe – koji je

delimično preuzet iz prvog dela – rad sa glumcima bio ključni za uspeh oba filmska „Montevidea“ (u prvom delu, presudan je bio kasting i kvalitetan rad sa debitantima, a u drugom delu daleko ozbiljniji poduhvat komunikacije i saradnje sa mešovitim srpsko-španskom glumačkom ekipom koju je predvodila američka i svetska filmska zvezda Arman Asante).

Stilski, film se kreće linijom koja je veoma popularna kod nas i u regionu, gde se dramski naizmenično smenjuju elemente komedije, ali ima i romanse, i akcije, praktično od svega pomalo i za ukus prosečnog bioskopskog gledaoca. Montažno, „Montevideo 2“ se drži na strategiji koju je postavio pokojni Marko Glušac u prvoj ruci montaže prvog dela, naravno, u saradnji sa Bjelogrićem, ali mu nedostaje malo više autorstva; u prvom delu, dramaturška linija vezana za podžanr filma nostalgije bila je ključna za autorski uspeh „Montevidea“ (taj deo nedostaje u filmu „Montevideo, vidimo se!“), što je uz određena stilska preterivanja (u sceni Tirketovog oslobađanja koje deluje parodijski) i glavni nedostatak drugog dela.

„Montevideo, vidimo se!“ je lepo skrojen repertoarski film, precizne glumačke igre, sa mladim filmskim zvezdama zbog kojih jedan deo publike i ide u bioskop. To je uz širenje pozitivne energije kod gledalaca, tokom i nakon projekcije – i glavni adut ovog filma, uveliko potvrđen u bioskopskim salama Srbije i regiona. Ono što bi se u jednom širem kontekstu od filmskog moglo zaključiti, a što nam „Montevideo“ dodatno poručuje, jeste i to da bi trebalo da se više uzdamo u sebe, a manje u druge, što ovaj film čini društveno značajnijim od njegovog konačnog estetskog dometa (samo, da li je to shvatila i naša elita ili je odlazak u bioskop iskoristila samo da bi se dobro zabavila?).

Piše: Aleksandar Radovanović

Vek džeza (15)

Nadimci džez muzičara

Džezerski žargon je definitivno „kul“, ali i drugi nemuzički aspekti, kao što su nadimci, govore o draži i privlačnosti džeza. Nadimci, naročito priče koje ih prate, predstavljaju posebno i zabavno poglavlje ove muzike.

Imena koja džez muzičari privatno daju jedni drugima ponekad postanu dobro poznata i njihovoj publici. Ipak, logično značenje nadimka nije uvek očigledno. Neke nadimke su dobili od svojih drugara iz detinjstva i ostali su im do kraja života. Ovakvi nadimci su najčešće opisni, ili opisni u suprotnom smislu. „Debeljuca“ Voler je bio debeo. „Niski“ Bekjer je bio nizak, „Bucko“ Džekson je

bio debeljuškast, ali zato je „Sitni“ Kan bio ogroman, a „Patuljak“ Rasel visok. Imena kao što su „Vitki“ (Bali Gejlard), „Luckasti“ (Džon Berks Gilespi), „Cvikeras“ (Gordon Pael), i „Čelavi“ (Edi Vinson), već dovoljno za sebe govore. Majkl Marmaroz je dobio nadimak „Dodo“ jer je imao veliku glavu i malo telo, nalik na izumrlu pticu dodo. Tu su i nadimci po imenima rodni gradova:

„Teks“ (Heršel Evans), „Kanzas“ (Karl Filds), „Fili“ (Džo Džouns) i „Bama“ (Karl Vorvik). Imena kao što su „Torbousti“ (Luj Armstrong), „Glavonja“ (Džin Amons), „Buljavi“ (Luj Nelson) i „Kesice“ (Milt Džekson) potiču od drugarske tradicije da se šaljivom uvredom prevećaju fizičke karakteristike. U crnačkoj kulturi svetlija put je ponekad nazivana crvenom, otuda Henri „Crveni“ Alen, Džordž „Crveni“ Kalender i „Crveni“ Jang, kako je Lester bio poznat u mladosti.

Nadimci sa imenima životinja ponekad su nastajali zbog sličnosti, prave ili figurativne: „Lav“ (Vilijam Smit), „Zeka“ (Roland Berigen), „Žabac“ (Ben Vebster), „Vaška“ (Čarls Vilijams), „Konj“ (Volter Pejdz) i „Zec“ (Džoni Hodžis).

Džozefu Manonu su bila „potkresana krila“ u saobraćajnoj nesreći u Nju Orleansu kad je bio mali. U nesreći je ostao bez ruke i tako je dobio nadimak „Jednoruki“ („Vingi“).

Otac Elija Tompsona kupio mu je džemper sa natpisom „Srećnik“ („Laki“), ne shvatajući da je svom sinu dao novo ime koje će zameniti kršteno.

Džordž Bruniz (George Brunies) zainteresovao se za numerologiju i jedan stručnjak mu je rekao da slova u njegovom imenu čine nepovoljan broj. Preporučio mu je da problem reši izbacivanjem dva slova iz svog imena. Džordž ga je od tada pisao Georg Brunis, što je korektorima koji su radili u džez časopisima stalno stvaralo probleme.

Majls Dejvis je ponekad nazivan „Princ tame“ zbog svog rezervisanog ponašanja na bini (uvek se povlačio u pozadinu bine kad završi solo) i običaja da okreće leđa publici.

Ferdinand Džozef La Ment, poznatiji kao „Dželi Rol“ Morton dobio je svoj nadimak još na početku karijere jer se, pored muzike, bavio podvođenjem i kockom, a ponosio se i svojim majstorstvom u biljaru. Zapravo, njegov nadimak u američkom žargonu sadrži jasnu seksualnu konotaciju.

Pol Brajtenfeld je promenio prezime u Dezmond koje je našao u telefonskom imeniku.

Mid Luis i njegovi prijatelji iz detinjstva često su izmišljali igre koje su preuzimali iz komičnog stripa „Alfons i Gaston“ u kome su pravljene reference na vojvodu od Luksemburga. Mid je uzeo njegovo ime, koje su njegovi drugari skratili u „Luks“.

Oto Harvik (koji je svoje ime izgovarao „O-tou“, što su njegovi prijatelji promenili u „Tobi“), preimenovao je nekoliko Elingtonovih svirača. Fredija Dženkinsa je nazvao „Pozer“ zbog njegove sposobnosti da privuče pažnju javnosti. Kao izvor materijala koristio je i stripove: iz „Popaja“ je uzeo „Džip“ za Džonija Hodžisa i „Svi Pi“ za Bilija Strejhorna.

„Smek“ („cmok“) je ulični naziv za heroin, ali on nema nikakve veze sa razlogom što je Flečer Henderson imao takav nadimak. Dobio ga je još u školi. Bio je poznat po tome da cmokće usnama dok spava i pošto mu se cimer zvao „Mek“, postali su „Mek“ i „Smek“.

Benija Gudmena su njegovi muzičari zvali „Zrak“ zbog toga što bi upiljio pogled u svakog ko bi izazvao njegovo nezadovoljstvo. U raznim periodima je nazivan „B.G.“, „Čale“, „Kralj“, „Ego“ i „Starac“. Dejav Taf ga je zvao „Beni Zloća“ a Džes Stejsi „Širli Templ“.

Edi „Tetanus“ („Lokdžo“) Dejvis nije, kao što je negde zapisano, dobio svoj nadimak zbog jake saksofonske ambažure. Producent ploča Bobi Šad je, iz nekog razloga, odlučio da originalnim Dejvisovim melodijama koje je snimio na svojoj prvoj ploči da nazive raznih bolesti. Melodija „Lockjaw“ postala je manji hit, a reč je od tada na promotivnim plakatima korišćena kao njegov nadimak.

Edvard Elington je u ranim tinejdžerskim godinama dobio novo ime. On o tome kaže: „Pre nego što sam krenuo u srednju školu i pre nego što mi je glas mutirao, dobio sam nadimak ‘Vojvoda’ (‘Djuk’). Imao sam drugara Edgara Makentrija, prilično elegantnog momka koji je voleo da se lepo oblači. Bio je iz više klase i prilično dobar, kod svih popularan, pravio je zabave i to. Mislim da je smatrao da bi trebalo da imam titulu ako želim da se družim sa njim. Tako me je nazvao ‘Vojvoda.’“

Postoje oprečne priče o poreklu imena „Grofa“ („Kaunta“) Bejsija. Sam Bejsi je ispričao da je, kad se prvi put preselio u Kansas Siti, odlučio da sebi dodeli novo ime. Pošto je znao za „Kralja“ Olivera, „Vojvodu“ Elingtona i „Barona“ Lija, pozeleo je da i on bude jedno od najvećih novih imena. Ubrzo je na Bejsijevim otmenim vizit kartama stajalo: „GROF BEJSI. Pazite, Grof je ovde“

Mnogi pisci o džezu, pa i većina muzičara, smatra da ime Erla Hajnsa ima veze sa nekom plemićkom titulom. Međutim, Erl je Hajnsovo kršteno ime. Nadimak mu je bio „Fata“ („Otać“) jer je savetovao i ohrabrivao mnoge mlade muzičare.

Lester Jang je imao nadimke za sve koje je poznavao. On je bio taj koji je trubača Harija Edisona nazvao „Slatkiš“ („Svits“), delom zbog njegovih liričnih sola, a delom zbog đavolske naravi. Erla Vorena je zvao „Smeško“ („Smajli“) a Heršela Evansa „Teks“. Bili Holidej je nazvao „Ledi Dej“ a ona njega „Prez“ (skraćeno od predsednik). On je, naravno, uvek ispred ovih nadimaka stavljao „Ledi“ („Dama“). Rekao bi: „A sada, ledi Tekse, otpevaj mi pesmu.“

Čarli Parker je, po nekima, dobio naziv „Berd“ („Ptica“) jer je njegovo omiljeno jelo bilo pečena piletina.

Džej Mekšen priča drugačiju priču:

„Dok smo prolazili pored jedne farme, auto u kome se Čarli Parker vozio udario je kokošku koja je prelazila put. Čarli je vozaču rekao da se vrati i pokupi pticu. Posle toga muzičari su počeli Čarlja da zovu „Jardberd“, „Jard“ ili „Berd“.

Kad se mladi Džek Sims pridružio bendu Kenija Bejkera u Kaliforniji, neko je zalepio moderne nadimke na prednju stranu svačijeg muzičkog stalka. Nadimak na Džekovom stalku bio je „Zut“ i jedini se zadržao. Sims je kasnije bio oduševljen kad su tvorci „Mapetovaca“ dali ime „Zut“ Mapetu koji je svirao saksofon.

Koni Kej je rođen kao Konrad Kirnon. Nije ni pomišljao da menja ime sve dok nije

počeo da radi u „Berdlendu“, gde se kepec Pi Vi Market, majstor ceremonije, uvek mučio pri izgovaranju njegovog imena. Pošto Pi Vi nikako nije mogao da prevale preko usana njegovo ime, Koni mu je na kraju rekao: „Samo kaži Koni Kej.“

Kad je bio tinejdžer, prijatelji Džimija Ederlija sa Floride nazvali su ga „Kanibal“ zbog njegovog apetita. Nadimak je na kraju prepravljen u „Topovsko đule“ („Kenonbol“), koji je predstavljao još adekvatniji opis.

Nadimak Kolmena Hokinsa bio je „Bin“. Međutim, značenje ovog nadimka nema nikakve veze s pasuljem. U džezerskom žargonu ova reč znači glava, mozak ili um, što je prikladan nadimak za oca tenor saksofona.

Leon Beri je svoj nadimak dobio od vođe benda Bilija Stjuarta, koji ga je nazvao „Ču-čin-čou“ jer je mislio da Beri zbog brkova izgleda kao Kinez. Njegovi prijatelji su mu kasnije skratili nadimak u „Ču“.

Slim Gejlard je izmišljao puno besmislenih reči koje bi obilato koristio u svojim pesmama i razgovorima. „Runi“ i „vuti“ bile su osnove od kojih su nastajale reči kao što su „o-vuti“, „o-runi“, „vuz-o-runi-mo“, „riti-vuti“ itd. Kad bi najavljivao imena muzičara s kojima je radio, Slim bi dodavao toliko „vutuja“ i „runija“ da bi imena bila maltene nerazumljiva. Na ploči „Slim’s Jam“, Čarli Parker je postao „Čarli Jardberd-o-runi“ a Dizi Gilespi „Sdaz Mekskibons-vuz-o-runi“. Jednom je Slim u radijskoj emisiji pozdravio glumca i zabavljača Mikija Runija:

„Zdravo, Miki-runi. Kako se prezivaš?“

Razgovarao: Aleksandar Nikolić Coa

Intervju:

Marica

Marica je death trash metal bend iz Niša predvođen harizmatičnim Markom Jocićem, poznatijim u srpskim metal krugovima pod nadimkom Pupak. Marica je svoj život kao projekat počela 2013. godine da bi vrlo brzo prerasla u punokrvni bend koji niže nastupe širom regiona. Pročitajte šta Marko ima da kaže, između ostalog, o prvom EP-ju, spotovima i koncertima.

„Marica“ je u prethodnih nekoliko meseci postala jedan od koncertno najaktivnijih bendova iz Niša. Kako vas je prihvatila publika u Novom Sadu, Sofiji i Skoplju?

„Marica“ je bend koji je za šest meseci aktivnog postojanja prešao preko 2.000 kilometara, ali ne mislim da smo još uvek dostigli svoj maksimum. Prijem publike je do sada iznad mojih očekivanja, iako je bilo i svirki gde smo nastupali pred malim brojem publike. U Novom Sadu smo otvorili drugo veće „Invasion From The East“ festivala, svirali na ogromnoj bini u klubu The Quarter i nadam se da smo opravdali priliku da nastupimo na jednom takvom festivalu sa ogromnim brojem drugih bendova koji obitavaju na sceni. Na našem nastupu je bila mala ali odabrana ekipa, ne samo iz Novog Sada već i iz Zrenjaina, Beograda, Šida i Leskovca... Sofija nas je oduvala. Prvi put smo izlazili na bis, a s obzirom na to da bend ima kratak staž i ne toliko pesama, morali smo da ponovimo neke koje smo već odsvirali te večeri (smeh). Skoplje je prelep i predivan grad uz ljude koji su puni gostoprimitstva i sa kojima smo se tamo družili pre i posle svirke. A klub u kome smo svirali nas je oduševio, jer do tad nismo imali prilike da sviramo na tako velikoj bini uz perfektni zvuk na istoj i ispred iste. Veliki pozdrav za ekipu iz Makedonije.

Snimili ste spot za numeru „Hypercube“ a u pripremi je i novi video za „Face your fears“. Lokacija na kojoj je sniman „Hypercube“ ima zanimljivu pozadinu pa bi mogao da objasniš našim čitaocima tačno šta je u pitanju, ali i da nam otkriješ šta možemo očekivati od novog spota.

„Hypercube“ video je jedno traumatično, ali veoma pozitivno iskustvo. Snimali smo u saradnji sa „Korrelo produkcijom“ iz Knjaževca u napuštenom rudniku osiromašenog uranijuma u podnožju Stare planine. Mistični objekat pod nazivom „Preduzeće broj 3“ je iznenada zatvoren nakon raspada stare Jugoslavije jer je tadašnjim političarima bilo bolje da zataškaju celu priču nego da objašnjavaju ljudima šta se tamo stvarno desilo i zašto je nivo radijacije na tom mestu i u okolini i danas deset puta veći od dozvoljene. Nama je cela priča oko toga bila veoma zanimljiva jer pesma „Hypercube“ govori baš o tome kako ljudi ne žele, ili ne smeju da pogledaju istini u oči. Novi spot „Marice“ krećemo upravo ovih dana da snimamo i biće u celosti sniman Go Pro kamerama i ovoga puta neće biti benda i sviranja u spotu već samo određeni broj ljudi koji će pokušati da iznesu priču koju smo osmislili kako bi ekranizovali poslednju pesmu „Face Your Fears“ sa našeg promo EP-a koji nosi naziv „Subliminal“.

Toliki nastupi i spotovi nužno nameću pitanje: kada će se pojaviti neko zvanično izdanje?

Upravo pripremamo album prvenac. Materijal još uvek nije gotov jer ne želimo da prepustimo ništa slučaju, a to zahteva sagledavanje pesama iz više uglova, više puta. Plan je da ponovo snimamo sa Vladimirom Milosavljevićem („Loading“, „Aerosol Liberty“) jer smo prezadovoljni saradnjom sa njim i da do kraja godine izdamo sve to na vinilu i uporedo ga pustimo na internet kako bi šira publika mogla odmah da čuje sve to. Šta će biti od svega toga videćemo...

U kojoj je fazi tvoj rad sa bendom „Testator“?

U fazi čekanja. Trenutno čekam da završe nove pesme i ne želim da ih požurujem jer, kada sam to radio, pokvario sam odnos sa njima i bio im i suviše dosadan. Tako da, kada budu završili nove stvari, biće svirki i nadam se novih snimaka.

Organizator si festivala „Southern Blast“, koji je aprila bio održan na Pravnom fakultetu. Kakvi su utisci sa festivala i kako vidiš njegovu budućnost?

Ovo je bio drugi po redu festival i kopaču i rukama i nogama da postane tradicionalan. Ovogodišnji je prošao brutalno u bukvalnom smislu te reči. Počevši od toga da smo sa drugarima zalepili preko 500 plakata u Nišu i u još nekoliko gradova u okolini, pa do toga da je baš na samom početku našeg nastupa upala policija i krenula da izvodi i pretriše ljude kako bi pronašli neke od ilegalnih supstanci. Plus im je bilo teško objasniti da uzvikivanje "Marica" od strane publike nije provokacija već da nam se bend tako zove. Na sreću, otišli su brzo a mi otpušili svoj set. Bendovi koji su nastupili na ovogodišnjem "Southern Blastu" su me zaista ostavili bez teksta. "Burning Leaf" je svojim energičnim nastupom otvorio festival i munjevitom brzinom napunio klub Pravnog fakuleta. "Hate Speech" je podigao atmosferu u publici do samog ključanja. "Infest" je pokazao zašto su trenutno dok ovo pišem na svojoj trećoj ili četvrtoj evropskoj turneji, dok je death metal mašinerija "Decrepancy" zatvorila celu žurku. Jedino mi je krivo zato što leskovački bend "Loading" nije mogao da nastupi zbog povrede bubnjara, ali biće prilike, nadam se, sledeće godine. Poseban respekt publici koja je ispoštovala sve ovo i došla u neverovatno velikom broju iz različitih gradova i veliki pozdrav kralju kome je otpao ceo đon sa čizme koji smo našli po završetku svega (smeh).

Kada se pomene ime "Marica", ljudima je obično prva asocijacija (kao što si i sam rekao) plava boja. Sa druge strane, fanovi iz Španije su vas obavestili da je to na španskom sleng kojim se pogrдно nazivaju homoseksualci. Da odgonetnemo misteriju. Šta se tačno krije iza imena "Marica"?

(Smeh) Kada sam dao ime bendu, nije mi na kraju pameti bilo da reč "marica" na španskom ima upravo takvo značenje. Prvo mi je to bio veoma veliki problem i hteo sam da menjamo, ali sam onda čvrsto odlučio da ime ostane. To se ispostavilo kao pravi i veoma pametan potez jer dosta Španaca prati i sluša bend i javlja nam se na Fejsbuku upravo zbog imena, ali i reakcije na našu muziku su veoma pozitivne. Marica je ultimativno ime za bilo koju devojkicu čije mane ne vidiš a vrline obožavaš. Svako ima svoju Maricu, ili je nađe pre ili kasnije. Veliki pozdrav za sve.

Bend čine:

Marko Jocić - *vokal*
Nikola Petrović - *gitara*
Vladan Burgić - *gitara*
Vladan Stojanović - *bas gitara*
Mihajlo Stefanović - *bubnjevi*

Razgovarao: Aleksandar Nikolić Coa

Intervju:

Suffering's the price, Vladimir Ilić

Hard core muzika nije nepoznanica Nišu, pre svega zahvaljujući već proslavljenom T-Erroru. Međutim vreme je bilo da se pojave i nove snage koje će pomoći da se ime Niša boldira na mapi hard core kulture. Čini se da je ta uloga pripala bendu Suffering's The Price. Momci su počeli sa radom 2011. nakon što je njihov prethodni bend Bitumen doživio određene kadrovske promene. Zvukom su otišli korak dalje, tačnije u beatdown hard core, i nedavno objavili svoj prvi album za inostranu izdavačku kuću. Kroz svet beatdowna ovom prilikom povešće vas basista Vladimir Ilić.

Može li, za početak, objasniti našim čitaocima šta znači termin „beatdown hardcore“?

Beatdown hard core je pravac koji je nastao krajem devedesetih. To je subžanr hardcorea koji je zadržao najtvrđe delove klasične hardcore muzike i ukomponovao ih sa death metalom. U beatdown muzici, pored brzih deonica, veliki deo pesama zauzimaju i spori brejkovi sa dubokim vokalima. Po meni je beatdown pravi post hardcore jer drži do početne ideje tekstualno (još se i produbljuje), ali takođe se i nadograđuje muzički.

Svoj prvi album "Skull Tower" ste objavili za belgijsku izdavačku kuću "GoodLife Records". Kako je došlo do toga i kakav feedback dobijate iz inostranstva?

Pa do toga je došlo tako što sam stupio u kontakt sa vlasnikom "GoodLife Recordsa", Edom, preko interneta i poslao mu jednu našu stvar. Njemu se svidela naša muzika i bio je voljan da stupi u saradnju sa našim bendom. Što se tiče reakcija iz inostranstva, ljudi u inostranstvu više cene našu muziku nego domaća publika, i već smo dobili nekoliko poziva da sviramo u inostranstvu. Svi naši diskovi koji su bili u "GoodLife" šopu su prodati a možemo i da se pohvalimo da su neki prodati u Japanu, Nemačkoj, Engleskoj...

Imali ste neke izmene u postavi benda, ali je ona koja se najviše primećuje naravno promena pevača. Viktor ima dosta bendovskog iskustva, ali se ono uglavnom odnosi na metal zvuk. Kako se on uklopio u vaš beatdown hardcore?

S obzirom na to da imamo dosta metala u našoj muzici, to nije nikakav problem i nama se sviđa kako se Viktor uklopio u celu priču.

Sarađivali ste sa svojim "kolegama" iz kolumbijskog benda "Tiempos De Sangre". Postoje li planovi za ponovnu saradnju sa njima ili nekim drugim bendom?

Skoro sam baš pričao sa pevačem iz "TDS" i planiramo neki split da izbacimo zajedno u budućnosti. A što se tiče saradnje sa drugim bendovima, uskoro bi trebalo da izađe balkanska hardcore kompilacija sa bendovima Cut off (Bugarska), Delate (Bugarska), Brainwashed (Srbija) i naravno sa nama (smeh).

Ono po čemu je hardcore prepoznatljiv su svakako energični nastupi. Sada kada imate objavljen album kakvi su planovi za njegovu promociju po Srbiji, odnosno u inostranstvu?

Trenutni cilj nam je samo da sviramo, ali zbog povrede koju je naš bubnjar imao nismo svirali poslednja 4 meseca, tako da prvo treba da se navežbamo. Planiramo da jula odradimo mini-turneju u Srbiji a u septembru turneju po inostranstvu.

Bend čine:

Viktor Nagradić - *vokal*
Vladimir Ilić - *bas gitara*
Lazar Klepić - *gitara*
Filip Stevanović - *gitara, vokal*
Marko Brašnjović - *bubnjevi*

Piše: Miloš Najdanović

Coldplay

Ghost Stories

Priče o duhovima donose, upravo kao što naslov i govori, priče o duhovima prošlosti koji vas ne ostavljaju na miru i proganjaju do današnjeg dana. Izgleda da su duhovi prošlosti sustigli Martina i slomili ga. Hteo-ne hteo da sakrije pravi koncept albuma, i pticama na grani je jasno da se iza svega krije razvod od Gvinet Paltrow. Otuda i andeoska krila na omotu koja simbolišu slomljeno srce. Martin je izgubio svoju polovinu srca, a ona druga polovina je morala da izrodi novi album, što nije lak zadatak.

Horski uvod i elektronski bubanj najavljuju album sa „Always In My Head“, tihom baladom u kojoj je očigledno teško pobeći od prošlosti. „Magic“ je objektivno gledano najbolja pesma na albumu. Ima pulsirajuću bas melodiju koja nosi celu pesmu dok se Martin bori sa svojim unutrašnjim demonima. Već dve pesme smo u albumu i čuje se elektronski

bubanj, koji više zvuči kao ritam mašina nego da je odsviran. Dolazimo do pitanja, šta je uopšte radio na albumu Vil Čempion? Od sviranja se i nije nešto pretrago, a možda upravo taj bubanj fali da razbije monotonost prenaplašene ritam mašine. „Magic“ ima nešto i gitara, koje neće biti baš česta pojava do kraja. Vrlo je jasno da album nema nimalo rok karakteristika. „Ink“ mi je lični favorit sa albuma, prvenstveno što je pevljivija i dinamičnija. Iako je tiha, kao ceo album, ima brži tempo i nešto pozitivnije vibracije šalje. „True Love“ bi trebalo da bude centralna na albumu, ali debelo je omanula. Vidi se napor da zvuči kao njihove velike hit balade, ali daleko je to od „The Scientist“ ili „In My Place“. I, pobogu, čija je užasna odluka bila da jedina gitarska solaža na albumu škripi kao nepodmazana vrata? „Midnight“ se jednostavno nadovezuje na prethodnu, posle **prave ljubavi** dolazi tama, a Martinu se izgleda debelo smrklo. Potpuno transparentna, tehnički dobro odrađena da predstavi tamu, no pred kraj dobija gruv, električni naboj i jedno veliko bravo Džonu Hopkinu za to. „Another’s Arm“ je već previše patetična, oseća se knedla u Martinovom grlu. Dobro zvuče semplovani segmenti pesme „Silver Chord“ Džejn Viver, pomalo sablasni... kao, khm, duh nekoga ko više nije tu (Gvinet, jesi li to ti?). „Oceans“ je akustična, Krisov glas blizu plača i ovde se već duboko tone u melanholiju. Pravo je čudo da posle takvog mrtvila iskoči

odlična, **upbeat** numera „A Sky Full of Stars“, koja je plod uspešne saradnje sa hit-mejker DJ-em Avicijem, pa u refrenima jednostavno eksplodira u letnju festivalsku himnu, kakva će zasigurno i biti na predstojećoj turneji. Album se završava tužnom Martinovom klavirskom solo kompozicijom „O“ i onim istim horom sa početka diska. Album ima svojih pozitivnih trenutaka, u moru negativnih utisaka. Malo je razbacan, tekstualno dobar, ali ne toliko da ga mediji porede sa Dilanovim „Bloods On The Tracks“. „Ghost Stories“ je eksperiment ili samo loša faza kroz koju Martin prolazi. Saberi se čoveče, **nebo je puno zvezda**.

Piše: Miloš Najdanović

Elbow

The Take Off and Landing of Everything

Elbow na mala vrata već godinama ulaze na svetsko muzičko tržište. Britanija sve više zapaža njihov kvalitet. Poveravaju im učešće u programu Olimpijskih igara u Londonu, ali su u očima svetske publike i dalje u senci drugih poznatijih ostrvskih bendova. No, to se možda može promeniti nabolje sa „**The Take Off and Landing of Everything**“.

Iako je glavna tema diska uveliko trebalo da bude Velika jabuka, na kraju se, nakon raskida sa svojom devojkom, pevač opredelio za nesrećnu ljubav. Tako da je ceo album, uz pomenutu nostalgijom, obojen plavom bojom. Nije Garvi tinejdžer koji će u muziku tek tako uneti temu slomljenog srca. Po sredi je nešto mnogo ozbiljnije, a to je kriza srednjih godina. Ne ekstremna kao što zvuči, ali zabrinutost i panika zbog ulaska u četrdesete godine. Raspon njihove muzike uveliko prevazilazi

granice alternativnog i brit roka, kako su okarakterisani. Slojevit muzika, sa bogatim aranžmanima, mnogo je kompleksnija nego gitarski rokenrol. Koračaju polako ka džezu i sve više rastu u orkestarsku muziku. Sa druge strane, dobrim delom se mogu poistovetiti sa generacijskim britpop bendovima. Neosporiva je sličnost sa Coldplayom, na primer. Muzika Elbowa nije izmišljanje tople vode.

Odlični su postali u iznošenju svojih ideja, ali genijalnost se krije u pevačevim stihovima. Bogat rečnik, sofisticiraniji, a opet u nekim slučajevima i beskompromisan. Garvi, zahvaljujući ovom albumu, polako sebe uvodi u kraljevstvo velikih pesnika rokenrola. Svakako da će proći još albuma i pesama dok ne počnu poređenja sa raznim Dilanima, Koenima i Vejtima. Za početak Elbow, budimo realni, još nije ni postao veliki bend. Iako imaju muziku da to opravdaju, tržište ih još nije prepoznalo, a širi auditorijum nikako da im da šansu.

Loša strana albuma može biti odbojnost na prvo slušanje. Ovo je jedan od diskova kojima treba dati šansu, pustiti da se slegne, a onda će svakim narednim slušanjem da otkriva neke nove momente i interpretacije.

„**The Take Off and Landing of Everything**“ ima svoje nesrećne ljubavi (This World Blue, Charge), lične priče (New Yoir Morning), zaboravljena prijateljstva (My Sad Captain), srećne trenutke (Real Life), pogrešne početke (Honey Son), nostalgiju (The Blanket of Night) i još dosta toga što tek treba proključati. Odličan album kojim Elbow pucaju visoko. Ne možda u komercijalnom smislu, ali u kreativnom su sada na svom vrhuncu. Obratite pažnju na „New York Morning“, „Real Life (Angel)“, „My Sad Captains“ i „Charge“ kao potencijalne hitice.

Piše: Ivana I. Božić

The Blues Brothers

We're on the mission from god to Nisville

Simpatični momci sa tamnim naočarima, crnim fedora šeširima i uzanim kravata spušaju zavese ovogodišnjeg Nišville džez festivala.

Glavni „krivci“ za nastanak The Blues Brothers benda (a kasnije i filma) su komičari Den Ejkrjod i Džon Beluši. The Blues Brothers, ili formalno The Blues Brothers' Show Band and Revue, nastao je još davne 1976. godine kao deo muzičkog skeča koji je izvođen u okviru poznatog američkog šou programa „Saturday Night Live“. Bend je predvodio dvojac Ejkrjod – Beluši, a uz njih sa bine su dobre vibracije širili uvaženi muzičari: Stiv „The Colonel“ Kroper (solo i ritam gitara), Donald „Duck“ Dan (bas gitara), Marfi Dun (klavijature), Vili „Too Big“ Hal (bubnjevi, perkusije), Tom „Bones“ Maloun (trombon, truba i saksofon), „Blue“ Lu Marini (saksofon), Met „Guitar“ Marfi (solo i ritam gitara), Alan „Mr. Fabulous“ Rubin (truba), Stiv „Getdwa“ Džordan (bubnjevi, perkusije), Birč „Crimson Slide“ Džonson (truba),

Pol „The Shiv“ Šafer (klavijature, aranžmani) i Tom „Triple Scale“ Skot (saksofon).

Kao inspiracija za likove braće Bluz poslužila su braća Doni i Ričard Volš iz prvog kanadskog bluz benda „Downchild Blues“, dok je deo stajlinga „pozajmljen“ od Džon Li Hukera. Čak se i na prvom albumu Braće Bluz, „Briefcase Full of Blues“ (1978), nalaze tri pesme Downchild Blues benda: „I've Got Everything I Need (Almost)“, „Shot Gun Blues“ i „Flip, Flop and Fly“ (najpoznatiji singl Downchild Blues benda).

„Joilet Jake“ Bluz dobio je ime po američkom zatvoru u državi Illinois „Joilet“, dok je Elwood Blues nazvan po „Elwood Ordnance“, fabrici koja je tokom Drugog svetskog rata proizvođila TNT i granate.

Nakon nekoliko pojavljivanja na televiziji,

bend je 1978. godine snimio album „Briefcase Full of Blues“, a nakon dve godine i film „The Blues Brothers“, koji čini nezaobilazno štivo za ljubitelje dobre muzike. U filmu se pojavljuju i legendarni muzičari Džeјms Braun, Keb Kaloveј, Reј Čarls, Areta Frenklin, Džon Li Huker i Šaka Kan, kao i glumci Džon Kendi, Henri Gibson, Keri Fišer, a u epizodnim ulogama i Tviđi, Stiven Spilberg, kao i režiser filma Džon Landis.

Njihov prvi album „Briefcase Full of Blues“ dostiže dvostruku platinastu prodaju a hitovi „Soul Man“ i „Rubber Biscuit“ ulaze na Top 40 rang liste.

Muzika Braće Bluz u osnovi je R&B, bluz i soul sa elementima roka i džez. Sam zvuk benda predstavlja sintezu dve različite škole: čiste, precizne, džez-orijentisane njujorške i prijatnog soula i bluza Čikaga i Memfisa.

Period nakon kultnog filma „The Blues Brothers“ ispunjen je koncertima i turnejama koje rezultiraju novim albumom „Made in America“.

Od predoziranja kokainom i heroinom, 1982. godine u Holivudu umire Džon Beluši, te se sastav privremeno razilazi.

Ostatak originalne postave ponovo se sastaje 1988. godine, i kreće na svetsku turneju, a 1992. godine izdaju album „Red, White & Blues“ koji nije zabeležio veći uspeh.

Godine 1998. snimaju svoj drugi film „The Blues Brothers 2000“, na kome se nalazi materijal sa njihovih nastupa širom sveta. Film je, za razliku od svog prethodnika, prošao jako slabo kod publike i bio je komercijalni promašaj.

Ejkrjod je nastavio da aktivno promovise bluz muziku, što je rezultiralo osnivanjem i delimičnim vlasništvom House of Blues franšize, nacionalnog lanca noćnih klubova.

The Blues Brothers predvođeni Elvudom (Ejkrjod) i Zijem (Džeјms Džim Beluši, mlađi brat Džona Belušija) redovno nastupaju u House of Blues klubovima i po kazinima širom Severne Amerike. Najčešće ih prati Džeјmsov Sacred Hearts bend. Od originalne postave, u bendu su i dalje Stiv Kroper i Lu Marini, a ponekad se bendu priključi i Edi Flojd.

Na ovogodišnji Nišville džez festival The Original Blues Brothers Band predvode originalni članovi gitarista Stiv „The Colonel“ Kruper i saksofonista Lu „Blue Lou“ Marini, a u postavi su još i „Smokin“ Džon Tropea – gitara, Erik „The Red“ Udel – bass, Li „Funkeytime“ Finkelštajn – bubnjevi, Leri „Trombonius Maximus“ Farel – trombon, Stiv „Catfish“ Hovard – truba, Bobi „Sweet Soul“ Harden – vokal, Rob „Sweet Soul“ Paparoci – vokal i usna harmonika i Tomi „Pipes“ Mekdonel – vodeći vokal.

Nišville Jazz Festival 2014

Od glavne struje, preko fuzije do etna i nazad

Nišville Jazz Festival 2014. održaće se ove godine u niškoj Tvrđavi od 14. do 17. avgusta. Osim headlinera koje detaljnije predstavljamo u tekstu, u glavnom programu će nastupiti još petnaestak sastava stilske orijentacije od mainstream džeza, preko fuzije ovog pravca sa drugim stilovima (world music, tock, soul, blues, funk...) pa do etnozvuca među kojima su i: Zuralia Orchestra, Moba & Olivier Katić, hor Viva Vox, Vlada Maričić, Fish in Oil, Irena Blagojević, Estudiantina Orchestra, Daniel Marques, vokalni kvartet Vox Arsana i Big Band DOM, Nobuki Takamen... a organizatori najavljuju još neka iznenađenja. U pratećim programima, nastupiće još tridesetak domaćih i stranih grupa.

Američki septet The Cookers je supergrupa pravih legendi džeza: Reference članova (Billy Harper – tenor saksofon, Billy Hart – bubnjevi, Cecil McBee – kontrabas, Eddie Henderson – truba, fligelhorna, George Cables – klavir, Donald Harrison – alt saksofon i David Weiss – truba) praktično zaokružuju istoriju džez scene od šezdesetih godina na ovamo. Objavili su tri odlično ocenjena albuma – uz poslovničku konstataciju da je "ponekad teško poverovati da je reč samo o septetu, a ne big bendu". Bez igranja na sigurnu kartu, odnosno "prosviravanja" hard-bop standarda, reperoar grupe čine u najvećoj meri originalne kompozicije. Cookers pokazuju da "stara džez škola" ne mora da bude nešto što je a priori – retro. Naprotiv, podsećaju nas samo koliko džez još uvek može biti vitalan, energičan i strastven. Ili, kako reče jedan kritičar: "Cookers ne oživljavaju svoje najsvetlije trenutke – oni ih upravo žive!"

Tokom karijere koja traje već više od četiri decenije, i posle tridesetak albuma i nastupa na koncertnim podijumima i festivalima širom sveta, brazilska pijanistkinja, vođa benda, kompozitorka i pevačica Tania Maria Korea Reis bez ikakve dileme nosi titulu prve dame brazilskog džeza. Njen izraz čvrsto je oslonjen na muzičku tradiciju Brazila, sambu i bossa novu – koje poslednjih decenija pred-

stavljaju nepresušni izvor inspiracije jazz muzičara sa svih geografskih širina. Kombinujući ove uticaje sa džez rokom, popularnom angloameričkom muzikom, afro kuban stilom, latin džezom – stvorila je svoj prepoznatljivi stil, a kao autor se i svrstala u red najznačajnijih brazilskih savremenih kompozitora. Inventivna za klavijaturama, Maria je i vanserijska pevačica čije se interpretacije kreću od "klasičnog" brazilskog bossa nova stila do žestokog soula, zbog čega je i dobila nadimak "brazilska Aretha Franklin!"

Zvaničnu potvrdu da su jedan od najboljih svetskih big bendova Brussels Jazz Orchestra su dobili i kroz Oskara za muziku u filmu "The Artist", ali i nekoliko Grammy nominacija. Na Nišvilu će predstaviti novi multimedijalni projekat "Graphicology" – "vizelnu džez partituru" koju zajedno sa BJO potpisuje i poznati belgijski strip autor Philip Paquet, koji će biti specijalni gost festivala. Paquet, čije su jazz grafičke novele (posebno ona o Luisu Armstrongu) stekle svetsku popularnost, izabrao je svojih šest stripova, a za sve to je šest autora napisalo muziku koju BJO izvodi na sceni, dok se strip priče emituju na video-zidu. Kritičari se slažu da je ovaj projekat fantastično novo iskustvo za ljubitelje džeza, ali da ima i funkciju iznenađujuće uspešnog uvođenja u džez ljubitelja stripa.

Najpoznatija perkusionistkinja u novijoj istoriji pop, rock, soul, latino i jazz muzike, i odlična pevačica Sheila E. dospela je u žižu pažnje svetske muzičke javnosti kao perkusionista, bubnjar i muzički direktor „New Power Generation“ pratećeg benda Princea. Sheila Escovedo je odrasla u muzičkoj porodici pa je pod patronatom svog oca i stričeva, ali i kuma porodice – legendarnog Tita Puentea, prvi put uzela bubnjarske palice još kada je imala tri godine. I pre nego što je napunila 20 godina uživala je reputaciju vrhunskog muzičara i već je u biografiji imala turneje i snimanja sa legendama kakve su: George Duke, Herbie Hancock, Billy Cobham, Marvin Gaye, Diana Ross, Lionel Richie, Gloria Estefan, Patti LaBelle, Steve Nicks... Posle jednog koncerta sa orkestrom svog oca 1978. godine u njenu garderobu je ušao je tada mladi i perspektivni Prince, i ponudio joj da se priključi njegovom sastavu. Uporedo je radila i na solo projektima i imala prilično uspeha na top listama. Kao muzičar, kompozitor i muzički direktor saradivala sa još mnogim velikim umetnicima različitih žanrova: Lionel Richie, Ringo Starr, Gloria Estefan, Jennifer Lopez, Beyonce, Kanye West...

Kvartet Empirical jedan je od najcjenjenijih i najnagrađivanijih britanskih džez sastava tokom poslednje decenije. Pažnju su privukli već prvim izdanjem koje je proglašeno džez albumom godine u izboru „Mojo“ magazina, odnosno, albumom godine u izboru specijalizovanog „Jazzwise“ magazina, a na dodeli MOBO nagrada 2010. godine proglašeni su za najbolji jazz sastav. Okupili su se 2007. godine, a sadašnja postava koju čine Nathaniel Facey (saksofon), Lewis Wright (vibrafon), Tom Farmer (kontrabas) i Shaney Forbes (bubnjevi) ustalila se već naredne godine. Naziv benda nije nimalo slučajan jer svoj umetnički koncept baziraju upravo na eksperimentisanju i „posmatranju rezultata muzičkih opita“. Njihov originalan, svež i sofisticiran postbop stil, u koji znalacki inkorporiraju elemente klasičnih, afričkih i kubanskih oblika, naišao je na nepodeljeno odbravanje sa obe strane Atlantika.

Sastav Mop Mop, koji predvodi italijanski muzičar, producent, kompozitor i DJ Andrea Bennini, stekao je reputaciju jednog od najoriginalnijih sastava na „ničijoj zemlji“ između džeza, fanka, latino muzike i „italijanskog postmodernizma“, a nedavno su privukli i dodatnu pažnju, kada je njihova kompozicija „Three Times Bossa“ uvrštena u soundtrack filma Vudija Alena „Rimu, s ljubavlju“ (2012). U postavi koja dolazi na Nišville, osim Beninija (koji na nastupima svira bubnjeve) i Alexa Treba su još Pasquale Mirra - vibrafon, Danilo Mineo – udaraljke, Batila Ange Da Costa – vokal i Lorenzo Ternelli – bas. Mop Mop su prošle godine objavili odlično ocenjen album (četvrti po redu) „Isle of magic“, na kojem gostuju fank legenda, trombonista Fred Wesley i britanski pesnik i pevač Anthony Joseph. Na ovom albumu Mop Mop su otišli i korak dalje uključivši u svoju zvučnu matricu i Voodoo Jazz, muziku Kariba, Afrofunk, soul i različite egzotične ritmove.

Grupa September je bez dileme najznačajniji jazz rock sastav ex-Yu prostora. Ovaj legendarni sastav, kojem će nastup na Nišvilu biti

prvo gostovanje u Srbiji posle više od tri i po decenije, okupio se ponovo krajem prošle godine za veliki koncert u Cankarjevom domu. Okupili su se su septembra 1975. godine na inicijativu pevača i gitariste Janeza Bončine i orguljaša Tihomira Pop Asanovića, čija je Yu pop selekcija praktično preteča Septembra. U prvoj postavi su bili i Ratko Divjak, Čarli Novak, Braco Doblekar, Petar Ugrin, a ubrzo im se priključio i Marijan Maliković. Prvi LP „Zadnja avantura“ objavili su početkom 1976. i odmah opravdano stekli reputaciju prve prave supergrupe i najboljeg koncertnog sastava na ovim prostorima. Početkom 1978. godine odlaze u Ameriku, gde nastupaju i snimaju album „Domovino moja“ sa nešto jednostavnijom i komunikativnijom muzikom. U momentu kada su planirali ponovni odlazak u Ameriku, odlučili su da prestanu sa radom. Četvorica originalnih članova: Bončina, Asanović, Doblekar i Maliković - na Nišville dolaze pojačani mladim snagama slovenačke scene.

Američku pevačica nigerijskog porekla Iyeoka Okoawo mnogi proglašavaju naslednicom Ejmi Vajnhaus i sledbenciom Nine Simon, Šade i Laurin Hil... Osim što je za relativno kratko vreme postigla ogroman uspeh svojim izdanjima (pesma „Simply Falling“ ima preko 18 miliona Youtube pregleda), Iyeoka je nagrađivana i kao pesnikinja, a cjenjena i kao aktivistkinja za ljudska prava i predavač vokalne tehnike i improvizacije. Njeno ime na maternjem „esan“ jeziku znači – „želim da budem poštovana“, što praktično i obeležava njen umetnički put. Karijeru je započela u grupi „The Rock by Funk Tribe“, u kojoj su njeni stihovi već tada pronašli put do publike kroz muzičku fuziju džeza, bluz, fanka i gospela. Pre šest godina je uključena u projekat „In the Name of Love: Africa Celebrates U2“ – album obrada pesama sastava U2 na kojem su se pojavili skoro svi značajni afrički muzičari (Angélique Kidjo, Les Nubians, Sierra Leone's Refugee All Stars, Soweto Gospel Choir...), a ona izvela upečatljivu verziju „Desire“.

Bez dileme najpoznatija soul i ritam i bluz postava na svetu The Original Blues Brothers Band, poznata po istoimenim filmovima - zatvorice ovogodišnji Nišville Jazz Festival u nedelju 17. avgusta. Sastav koji nastupa pod patronatom glumca Dena Ejkrojda i udovice Džona Belušija - predvode originalni članovi: gitarista Steve "The Colonel" Crooper i saksofonista "Blue Lou" Marini. A sve je počelo 1976, kada je za potrebe poznatog šou programa "Saturday Night Alive" okupljen bend predvođen gitaristom Steve Crooperom i basistom Donald Duck Dunnom, članovima legendarne grupe Booker T. and MGs, inače "kućnim bendom" Stax produkcije za koju su snimali mnogi soul velikani. Kada su u jednoj epizodi tadašnji domaćini i glavni akteri Dan Aykroyd i John Belushi uz pratnju benda izveli standard "King Bee" (kostimirani kao pčele!) - bilo je jasno o kakvom je muzičko-zabavljачkom potencijalu reč. Godine 1978. objavili su album "Briefcase Full of Blues" (trostruki platinasti tiraž i prvo mesto Bilbordove liste), a 1980. je snimljen legendarni film (režija: John Landis), u kojem se kao "epizodisti" pojavljuju: Ray Charles, Cab Calloway, Aretha Franklin, James Brown, John Lee Hooker. "Braća bluz" su ostali institucija i sinonim za muziku najvišeg kvaliteta i posle smrti Džona Belušija, pa je 1998. godine snimljen i drugi deo filma "Blues Brothers 2000", u kojem su se igrali i Junior Wells, Eddi Floyd, Wilson Pickett, James Brown, Erykah Badu, sastav Blues Travelers... a kao članovi sastava The Louisiana Gator Boys (sa kojim na kraju filma Braća Bluz vode muzičku bitku): B.B. King, Eric Clapton, Jack De Johnette, Bo Diddley, Dr. John, Isaac Hayes, Billy Preston, Joshua Redman, Grower Washington, Steve Winwood...

Студентски центар Ниш

Установа за стандард студената Републике Србије

Uprava

Studentski centar Niš, Ustanova za standard studenata Republike Srbije

Velikotrnovska 2

www.scnis.rs, info@scnis.rs

tel/fax 236-686,226-487,231-339

Studentski dom - Paviljon I i II i Linijski restoran - Topličina 1

Studentski dom - Paviljon III i Linijski restoran - Velikotrnovska 2

Studentski dom - Paviljon IV i Linijski restoran - Gradsko polje bb

Aperto - studentski klub na Fakultetu umetnosti

Bridge caffe - studentski klub na Građevinsko-arhitektonskom fakultetu

House caffe - studentski klub u zgradi Uprave Studentskog centra Niš

